

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Specvlvm Privilegiorum Regularivm In Commvni

Pedro <de los Angeles>

Coloniæ Agrippinæ, 1681

Dispytatio V. De publicatione necessaria in revocatione, & concessione
Privilegiorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61715](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61715)

DISPUTATIO QUINTA.

De publicatione necessaria in revocatione, & concessione privilegiorum.

SECTIO I.

Præsupponuntur aliqua utilia pro intelligentia hujus materiae.

232. 1. UT tota hæc difficultas commodius intelligatur, nonnulla præsupponenda sunt & resolvenda, quæ in materia de legibus ex professo disputantur à Theologis 1. 2. qu. 90. art. 4. & à Juristis, & Summistis pluribus in locis. Pendet enim ex eis resolutio hujus dubii. Unde in hac sectione aliqua de legibus resolventur, in sequenti verò satisfiet dubio principali proposito.

233. 2. Suppono igitur primò, nullam legem humanam, nec civilem, nec Ecclesiasticam, sive generalem, sive privatam, habere rationem legis formaliter, sed solum materialiter, ut notat doctus Montesinus, nec vim obligandi subditos, sine sufficiente publicatione: quia publicatio, vel est forma legis, in ratione regulæ humanarum actionum, vel est de substantia illius, ut sit obligatoria, ita communiter Doctores, Theologi, & Juristæ. Dixi, sine aliqua publicatione, nam modus publicationis non est de substantia illius, sed potest esse multiplex, & varius quoad loca & tempora, ex quo oriuntur diversæ opiniones, videlicet, quæ publicatio, & in quo loco sit necessaria, ut lex vim obligandi habeat? Insuper, à

quo tempore post sufficientem publicationem incipiat obligare?

3. Neque ab hac communi de necessitate alicujus publicationis excipiuntur leges irritantes actus, etiam si nihil aliud præcipiant, seu vetent; neque leges pœnales, quia in his omnibus invenitur obligatio, vel non faciendæ quod prohibetur, vel non utendi lege, seu gratiâ antiquâ, vel non celebrandæ contractum, nisi tali, vel tali modo: sic Suar. lib. 5. de legib. cap. 33. & lib. 8. cap. 11. Montesin. disp. 20. quæst. 4. de legib. num. 86. contra nonnullos negantes, requiri aliquam promulgationem in lege irritante, sed statim postquam est in mente Principis voluntas interior revocandi, manere revocatam legem antiquam, licet ignorantia excuset transgressores à culpa, & à pœna; sic Medina 1. 2. qu. 90. art. 4. sed oppositum, sicut communissimum, ita certissimum, quamvis in materia indulgentiarum non judicet improbabilem Montesinus, & Suar. sententiam Medinæ; sed oppositum est tenendum.

4. Ex dictis fit, quòd si quis ante legitimam promulgationem sciret in Concilio, seu Congregatione, Constitutionem, seu legem factam fuisse de minori pretio rei venalis, seu diminutione valoris monetæ, posset vendere majori pretio, vel monetam mutuare, vel alijs tradere, v.g. in solutionem de-

M 2

biti,

234.

235.

biti, vel aliquid per illam emere absque peccato, neque restituere tenetur; sic colligunt ex D. Thom. 2. 2. *quæst.* 77 *art.* 3. *ad* 4. Sotus *lib.* 6. *de* *justit.* *quæst.* 3. *art.* 2. §. 4. *num.* 6. Cordub. *lib.* 1. *quæst.* 14. *in* *fin.* Zerol. *in* *praxi* *Episcop.* *verb.* *Pragmatica,* *in* *princip.* Sair. *in* *Clav. Reg. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 1. & noster Andreas à Matre Dei *Tom.* 3. *curf.* *moral. Theolog. Tract.* 11. *cap.* 1. *puncto* 6. *num.* 76: Ratio est, quia ex vi legis hoc non impeditur, cum non liget ante promulgationem, neque ex accidenti futuro sibi noto, non secus ac qui vendit pretio currenti justo, quamvis sciat plures vendentes superventuros, & pretium inde minuendum fore; quia satis est pretio justo vendere tempore venditionis, ut notant Authores relati *arg. l. pretia rerum, ff. ad legem falcid.* Quidquid in contrarium sentiat Bart. *in l. quaro, ff. de act. empt.* & alii, quia talis utitur jure suo.

236. 5. Suppono *secundò* ut certum, legem latam pro aliqua limitata provincia, seu Regno, aut pro qualibet Diocesi, non indigere nisi unicâ publicatione solemnî factâ in Metropoli, seu civitate, quæ est velut caput provincie, seu Diocesis, aliàs in quolibet parvo loco deberet publicari, quod cum fundamento affirmari non potest, cum sit contra stylum, & praxim communem.

237. 6. Suppono *tertiò*, quòd dupliciter potest intelligi obligatio legis: *Primo*, ita ut post primam publicationem in Curia; mediâ quâ manet lex constituta formaliter in ratione legis statim obliget omnes subditos, ubique

commorantes, tam in actu primo, quam in actu secundo, ex se, & ex natura sua, licet ignorantes invincibiliter talem publicationem excusentur per accidens à culpa & pœna, sed habitâ notiâ privata undecunque illam habeant, statim obligentur ad observantiam, absque aliâ publicatione. *Secundò* potest intelligi, quòd licet lex post primam publicationem sit obligativa per modum actûs primi, seu per modum habitûs respectu omnium, sed in actu secundo non obliget, seu non extendatur ejus actualis obligatio, nisi ad commorantes in Curia, & ejus territorio, at respectu commorantium in longinquis provinciis, seu Regnis, extendat suam obligationem paulatim, juxta exigentiam temporis necessarij, arbitrio prudentum, ut notitia talis publicationis ad omnes perveniat, seu moraliter pervenire possit.

7. Differunt valdè isti modi dicendi, & ex eorum explicatione pendet intelligentia præsentis difficultatis, in qua non mediocris confusio invenitur in aliquibus Authoribus indistinctè loquentibus; illi enim, qui primum modum sequuntur, tenentur asserere, quòd ex ignorantia publicationis suspenditur per accidens vis obligationis legis, quæ per se semper obligat, ut excuset à culpa, & pœna. Unde sublatâ ignorantia undequaque quilibet sciens manet ligatus à lege, & si lex fuerit irritatoria, actus contra illam ex tali ignorantia, semper erunt invalidi, quia ignorantia non dat valorem, nisi juxta *infra* dicenda de legibus

irritantibus. Qui autem secundum modum sequuntur, affirmare debent, quòd licet lex sit obligatoria ex se, per modum habitus, seu actus primi, sed non extendi suam vim obligandi in actu secundo respectu commorantium in longinquis provinciis, quousque in eis fiat solemnitas & specialis publicatio. Unde scientes ex quavis alia notitia particulari publicationem factam in Curia, non tenentur ad legem, neque actus in validos facient, quousque authentica publicatio fiat in propria Metropoli.

239. 8. Suppono quartò, quòd non sufficit, quòd lex in publico consistorio Regis, aut Senatorum Republicæ, vel in aliquo Concilio, etiam Generali definita, & subscripta sit à Principe legislatore, ut habeat legis rationem formaliter, nec vim obligandi, etiam scientes, & præsentis, priusquam sit promulgata publicè & solemniter. Quia solemnitas requisita ad legem, non tantum est necessaria ex parte Conditorum, sed etiam in ordine ad Communitatem, & ideo non est lex formaliter, donec respectu Communitatis habeat statum legis, nec incipit obligare singulos, donec possit Communitatem obligare. Quod maxime patet in legibus in Generali Concilio editis, siquidem nulla potest esse solemnior editio ante promulgationem, quam Conciliaris, & nihilominus non sufficit, nisi sequatur promulgatio. Quamvis enim lex sit edita in Supremo Consistorio, & ibi omnium

ore prolata, vel eorum autoritate subscripta, & licet sit typis mandata, nondum est lex formaliter, donec aliquo modo publicè sit Communitati proposita, & hæc appellatur promulgatio: si verò solemnitas editio legis fiat in conspectu totius populi, tunc illa solemnitas editio includeret promulgationem. Unde semper est necessaria editio, & publicatio solemnitas. Ita Innocent. in Cap. 1. de postul. Pralat. num. 6. Hostiens. num. 21. & 22. P. Suarez lib. 3. de leg. cap. 16. Merol. disp. 4. cap. 3. Donat. de leg. per varias quæstiones, & alii dicentes, verba illius capituli: *Solemniter edita, aut publicè promulgata*, sumenda esse copulativè, non verò disjunctivè, quia ibi particula, *aut*, posita est pro *seu*, ut in jure frequenter fit.

Sed ut melius hoc percipiatur, advertit *ibidem* Pater Suarez, posse distinguere inter *promulgationem*, & *divulgationem legis*, & *promulgationem* appellat publicam propositionem legis, seu denuntiationem, quæ fit aut voce præconis, aut affigendo legem scriptam in publico loco, more solito, juxta consuetudinem patriæ, per ministros Principis: *Divulgationem* verò appellat applicationem, seu extensionem illius primæ promulgationis ad notitiam, seu aures subditorum absentium, qui aut legere, aut audire primam illam promulgationem non potuerunt. His suppositis procedendum est ad intentum.

S E C T I O II.

An leges generales, sive civiles, sive ecclesiastica debeant publicari in singulis Regnis, & Provincijs, & Diocesisibus, vel sufficiat unica publicatio in Curia, vel regali, ve ecclesiastica, ut vim obligandi habeant &

240. 1. **N**on loquimur in præfenti de legibus imperialibus, nam de his dispositum est in jure civili, ut non obligent antequàm publicentur in singulis Provincijs, & post duos menses à publicatione, ut constat ex authentica, *ut facta nova constitutiones*, novell. 66. ibi: *Legem non obligare, nisi post duos menses à publicatione facta in singulis Provincijs*. Imò, & in singulis civitatibus Metropolitanis, ut notat doctus Montesinus 1. 2. Tom. 2. *disp. 20. quest. 4. difficult. 3. num. 94.* Sed cum leges imperiales non ligent Principes supremos, qui Imperio non subduntur, ut Reges Hispaniæ, Galliæ, &c. & multò minus Romanos Pontifices, difficultas quòad hos manet in sua vi.

241. 2. Prima ergo sententia docet legem generalem, maximè Ecclesiasticam, non obligare existentes extra Curiam, per solam publicationem factam in ea; sed omninò desiderari, ut publicatio fiat pro singulis Provincijs in civitatibus Metropolitanis cujuslibet Provinciæ, seu Diocesis, quando Princeps habet varias Provincias inter se valdè distantes, ut Romanus Pontifex. Si enim non habeat nisi unam parvam Provinciam, seu Regnum, sufficit unica publicatio in Curia, sicut in qualibet

Diocesi, sufficit in Metropoli ecclesiastica, ut omnes Doctores docent; at ubi multæ sunt Provinciæ, in qualibet debet fieri specialis publicatio. Unde commorantes extra Curiam in aliqua ex istis Provincijs & civitatibus, seu Diocesisibus, etiam si noverint publicationem legis factam in Curia, non ligantur talibus legibus, nec facient actus nullos, quoad usque in propria Provincia publicentur, sic sentiunt Cajetan. & Medin. 1. 2. *quest. 90. art. Sotus de just. lib. 1. quest. 1. art. 4. vers. At verò.* Molin. Tom. 2. *de just. tract. 2. disput. 395.* Reginald. lib. 13. *cap. 16. num. 152.* Silvius 1. 2. *quest. 96. art. 4. quest. 11. conclus. 4.* Mirand. in manuali Tom. 2. *qu. 25. art. 4. conclus. 5.* & probabilem reputat Merola infra referendus, & alii multi Juristæ, & Theologi, quos refert & sequitur Trullench, in *Cruciat. lib. 1. §. 7. dub. 9. num. 20.* cum Ludovic. à *Cruce distinct. 1. cap. 1. dub. 13. num. 1.* inter quos novissimè Joannes Præpositus, loquendo de lege generali Pontificia 1. 2. *quest. 49. disp. 1. dub. 7.* sequentia deducit ex præfata opinione.

Primum, aliquem non obligari servare legem generalem, quam scit Romæ publicatam, si non sit publicata in provincia, ubi commoratur. *Secundum*, pœnam legis non incurri, nec excommunicationem, neque suspensionem, aut privationem officii, aut beneficii, ante talem publicationem. *Tertium*, non incurri inhabilitatem ad officia, seu beneficia, neque irregularitatem. *Quartum*, contractum non esse irritum, neque in conscientia tenetur quis ab eo abstinere. *Quintum*, leges revocatorias privilegiorum, v.g. absol-

vendi à reservatis, eligendi confessarium; non habere vim antiquam publicentur in provincia, seu Diœcesi. *Sextum*, alias leges Papales, in propriis provinciis non promulgatas, non obligare, nec quodam culpam, nec quodam pœnam; ac proinde regulas Cancellariæ, extra Romanam Curiam non habere vim legis, cum non publicentur extra eam; nam et si stylus Curiae Romanæ juxta eas judicet causas totius orbis, id tamen est, quia judices sequuntur oppositam sententiam pro foro externo; sed in foro conscientiae poterit quis alteri opinioni probabili se conformare. Hæc dicitur Author, & omnes qui hanc sequuntur opinionem absolute prolatam, quod addo, quia diversimodè intelligitur à pluribus illorum.

242.

3. Fundamenta præcipua hujus sententiæ ad sequentia reducuntur. *Primum*, quia quando jus Canonicum nihil disponit, judicandum est juxta jus civile, si bonis moribus non contradicat; sed in jure Canonico nihil de hac re disponitur, & assignata authentica juris civilis non solum non contradicit bonis moribus, sed potius illis favet; cum sit æqua & iusta, fundata in optima ratione; igitur observanda est in legibus Ecclesiasticis, quando nihil aliud in contrarium disponunt, cum eadem ratio militet in omnibus legibus, & fortius videtur urgere in legibus Pontificiis, quæ universaliores sunt, quàm laicales; siquidem imperium Papæ latius patet, quàm imperium cujuscunque Regis, & Imperatoris. Insuper præfata lex imperialis invenitur acceptata ab Ecclesia, ut dicemus *infra* loquendo de

legibus irritantibus, & *sect. sequenti*. Ergo, &c.

243.

4. *Secundum*, quia non publicatæ lege in provincia, vel lex obligat ignorantes, vel non obligat; si obligat, durissima & injusta videtur; si non obligat, ergo neque scientes obligat. Nam quando major pars populi legem non servat ex ignorantia ipsius, neque ego sciens teneor observare: sicut si major pars populi legem non accepit, neque ego teneor observare. Esset enim magnum inconveniens, & inferret regiminis confusionem, & innumeros scrupulos gigneret, legem paucos casu scientes obligare. Quando verò in propria provincia publicatur, per se est sufficiens obligare omnes, licet per accidens excusetur à culpa & pœna aliquis private ignorans: nam leges per se commune bonum respiciunt, & ad illud ordinantur, non curando de his, quæ per accidens possunt accideri.

244.

5. *Tertium*, nam lex, quæ pro tota Ecclesia fertur, potest non esse utilis, & conveniens pro particulari Religione, & in tali casu potest, & debet Episcopus suspendere executionem, & supplicare Romano Pontifici, eique rescribere, ut habetur in *Cap. Si quando, s. de rescript.* & docent omnes, ut ostendimus *infra*. Si ergo pro illo tempore suspensionis, & supplicæ, lex non obligat, ut est communis sententia, de qua dicam *infra*: Ergo signum est quòd lex non cepit obligare statim post publicationem factam in Curia, aliàs Episcopus non posset talem obligationem suspendere, cum sit imposita à supremo Superiore.

6. *Quarta*

245.

6. *Quartum*, nam ex opposito magna inconvenientia sequerentur. Nam si Summus Pontifex statuat novum impedimentum dirimens matrimonium, v.g. usque ad 5. gradum, plurimæ virgines ignorantes, cum tali impedimento nubentes, post deperditam virginitatem, oporteret à suis viris separari.

246.

7. Confirmatur ex *Cap. Cum infirmitas, de pæn. & remiss.* ubi statuitur: *Si quis Medicorum hujus nostræ Constitutionis, postquam per Prælatos locorum fuerit publicata, transgressor extiterit, tandiu ab ingressu Ecclesiæ arceatur, donec satisfecerit competenter.* Ergo lex Ecclesiastica conformatur se legi imperiæ tanquam æquæ & justæ quoad publicationem legis in qualibet Diocesi; vide alia *infra*, loquendo de legibus irritantibus.

247.

8. Nihilominus multi Doctores antiqui, & moderni tam ex Juristis, quam ex Theologis nervosè defendunt Pontificias leges, post publicationem Romæ factam, obligare omnes provincias, quàmvis in illis non sunt specialiter publicatæ.

9. Probant, quia universalis & receptissima consuetudo in toto orbe sic suadet; aliàs ferè nulla lex, aut Bulla Pontificia hæctenus, plusquam in Curia, & juxta eam obligaret; siquidem a libi non publicantur, maxime multæ Constitutiones juris Canonici Extravaganantium particularium, & Bulla Cœnæ Domini, quia istas certum est non fuisse publicatas in Provinciis particularibus, quod absurdissimum videretur asserere.

248.

10. *Secundò*, quia Episcopi, aliique Prælati non publicant Bullas Pontifi-

cias in suis Diocesium, & non excusantur à peccato, si ad eorum obligationem requireretur publicatio in Diocesi, & tamen non peccant non publicando, nisi Papa in sua Constitutione id eis præcipiat, & cum Summo Pontifici sit notissimum hoc, neque conqueratur, nec Prælatos reprehendat, sufficiens signum est eum posse, & velle validè, & licitè, post solam publicationem in Curia Romana factam omnes Fideles obligare, sic Doctores relati à Diana *part. 1. tract. 10. resol. 8. & 9. & part. 4. tract. 4. resol. 127. & part. 5. tract. 14. resol. 5. & part. 6. tract. 6. resol. 39. & part. 7. tract. 1. resol. 28.* Bonac. *de leg. disp. 1. quest. 1. punct. 4. num. 16.* Vaquez *1. 2. disp. 156. cap. 2. num. 12. ibidem.* Montehin. *disp. 20. quest. 4. d. ff. 3.* Suar. *lib. 4. de leg. cap. 15. num. 8.* & passim multi moderni & antiqui, inter quos P. Merol, hanc probabiliorum vocat, sentit ergo quòd prima est probabilis, ita docet *disp. 4. dub. 17. num. 250.* Idem sentiunt traduntque è nostris Andreas à Matre Dei *Tom. 3. curs. moral. Theolog. Tract. 11. cap. 1. punct. 6. §. 1. num. 86.* Francisc. Bonæ Spei *Tom. 4. suæ Theolog. Tract. 3. disp. 7. dub. num. 8.* & Stephanus à S. Paulo *Tract. 2. suæ Theologiæ moralis disp. 1. dub. 2. n. 9.*

11. Non me latet alius modus sentiendi, quem noviter excogitavit P. Angelus Maria Verticelli de Apostolicis missionibus *Tract. 3. quest. 76. & 77.* ubi docet, primam sententiam, & deductiones P. Præpositi esse probabiles, si intelligantur quando in singulis Provinciis lex Pontificia non est publicata, neque formaliter, neque æquivalen-

249

lenter, & vocat *publicationem aequivalentem*, quando typis impressa circumfertur inter majorem partem populi, vel alio modo nota est ipsi majori parti populi; at si æquivalenter non sit publicata majori parti populi, etiam si formaliter sit publicata solum Romæ, sentit esse improbabilem sententiam relata, continereque intollerabilem errorem deductiones P. Præpositi; aliàs inquit Bulla Cænæ Domini, & ferè omnes aliæ solum Romæ obligarent, quia solum Romæ publicantur, quod absurdissimum est. Sed quidquid sit de censura, quæ satis acris videtur, vellem tamen, ut ipse P. Angelus Maria nobis explicaret, an illa major pars populi, ad quam notitia publicationis Romæ facta, debet pervenire, intelligenda sit de quolibet populo in particulari, an verò de majori parte populorum totius Ecclesiæ? An verò de majori parte subditorum in tota ditione Ecclesiastica, vel in qualibet Provincia? quod minimè explicat, nec miror, cum hoc ad praxim reducere, non solum difficillimum, sed ferè impossibile sit, ut inspicienti facile patebit, & optimè notavit P. Valentia, sed quia num. 5. quest. 77. insinuat requiri notitiam subditorum in majori parte cujuslibet populi, siquidem ibi ad peculiarem casum descendit, mihi valde difficilis videtur iste modus dicendi, & contra communem Theologorum, & Juristarum sententiam. Omnes enim affirmant, loquendo de legibus municipalibus, id est, quæ fiunt pro peculiaribus Provinciis, seu Diocæsiibus, quod sufficiat unica publicatio formalis pro tota illa Provincia facta in Curia, vel præcipua civitate, seu Metropoli illius, vel in

aliquo loco, secundum morem Patriæ, & illa sola sufficit, ut lex dicatur per se publicè, & solemniter edita, & publicata, & ut obliget per totum territorium, seu Provinciam, absque alia publicatione, aliàs non esset major ratio, cur exqueretur in quibusdam civitatibus, & non in singulis parvis locis, & quare in uno loco civitatis, & non in alijs, & sic oporteret in singulis Civitatibus, & terris, seu locis promulgari, quod est absurdum, & nullus dicit, quia nullus docet, quod publicatio debeat fieri, neque in majori parte populorum, neque subditorum, sed omnes fatentur vel sufficere publicationem factam in capite, seu Metropoli cujusvis Provinciæ, juxta primam sententiam, vel solum Romæ, juxta secundam; sed quænam ex his sententiis (cum utraque probabilis appareat) habeatur ut probabilior, ex dicendis sectionibus sequentibus constabit.

S E C T I O III.

An lex sufficienter publicata in locis debitis, juxta sententias relatas, statim incipiat omnes subditos obligare, nullâ postpositâ morâ à die, seu hora facta publicationis?

1. *A*liqui Doctores affirmant, & 250.
probant ex *Gloss. in Clement. 2. de heret. vel. Ex tunc*, & insuper, quia legislator potest hoc modo obligare, si id expressè velit, & de claret; cum jam lex supponatur perfecta in ratione legis per promulgationem, & cum sua vi obligandi. Ergo eo ipso quod lex per voluntatem legislatoris non limitetur, nec

N

impe-

impediatur absolutè lata & promulgata, statim omnes obligabit., non secus; ac si expressè diceret *ex tunc*, vel *ex nunc*: Licet à culpa, & pœna excusentur invincibiliter ignorantes; sic Parnormitan. in *Cap. 2. de constit. n. 7.* Felin. *ibidem num. 7. limit. 5.* Navarr. *conclus. 1. de const. q. 4. num. 15.* & in *summ. cap. 23. num. 44.* quos non pauci sequuntur.

251.

2. Alij verò persistendo in relata *Authentica*, ut novæ Constitutiones defendunt adhuc post factam debitam publicationem, legem etiam Ecclesiasticam, sine determinatione temporis prolatam, nullum obligare, nisi post duos menses à die factæ publicationis, in qualibet Provincia, ita Cardinalis Zavarella, Henricus Decius in *lect. 2. cap. 2. de const. Valentia 1. 2. disp. 7. q. 5. p. vers. Statutum, lex*, Reginald. *lib. 13. n. 152.* Emanuel Sa, *verb. Lex. Miranda in Manual. Tom. 2. q. 25. art. 4. conclus. 5.* nost. Andreas à Matre Dei *loc. supracit. punct. 6. §. 2. num. 91.* Molin. *Tom. 2. disp. 396. §. 2.* ducor, *circa finem*, ubi probat dictam *Authenticam* civilem statuentem nullam legem obligare, nisi post duos menses à die publicationis, in qualibet Provincia esse iustissimam, & valde consonam rationi, illamque saltem virtualiter esse acceptam à jure Canonico, ut tenet *Gloss. cap. 1. de concess. prabendæ*, *Verb. Post tempus*, & constat ex *Cap. 1.* non oportet, & ex *Bulla Pij IV. super publicatione Tridentini.* Insuper, quia quando jus Canonicum nihil statuit, recurrendum est ad dispositionem juris civilis in foro Ecclesiastico, illique standum, ut constat ex dictis de publicatione pro prima sententia.

3. Nihilominus dicendam est, legem Ecclesiasticam Generalem, post debitam publicationem, obligare statim scientes, & præsentem, absentes verò, seu distantes obligare post sufficiens tempus, ut morali, & politico modo ad illos noticia perveniat, vel possit per se pervenire, & non antea. Est expressa sententia D. Thom. 1. 2. q. 90. *art. 4. ad 2. ibi: Legem obligare in quantum ejus promulgatio in omnium notitiam per se, vel per alios pervenire potest.* ubi notat Cajet. hoc non debere intelligi de potentia logica, quæ non implicat contradictionem, sed de potentia physica, & politica, idest, secundum ordinem communem naturalè, & cursum politicum. Cum ergo publicatio legis facta in uno loco, non possit humano modo pervenire ad loca distantia, nec lex statim poterit obligare in omnibus locis suæ latitudinis; etiam si hoc intenderet Legislator, quia excederet ejus potestatem sic sentiunt Suar. *lib. 4. de leg. cap. 15. num. 15. & lib. 3. cap. 17.* Castro Palao *Tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 11. num. 7.* Doctus Montefinus *disp. 20. diff. 4.* Granad. *controvers. 7. tract. 3. part. 1. disp. 11.* Merola *disp. 3. de leg. cap. 3. dub. 8.* Donat. & alij communiter, & videtur expressè haberi in *Cap. 1. de const. in 6.* ubi dicitur: Quod lex, & mandatum nullos adstringant, nisi postquam ad notitiam pervenerit eorundem, aut post tempus infra, quod ignorare minimè debuissent.

4. Probatur ratione, quia ad actua-
lem obligationem legis, semper est necessaria notitia ejus, aliàs obligaretur subditus ad impossibile: Ergo ut possit lex obligare necesse est, ut per se loquendo

do, possit ad notitiam subditorum pervenire modo humano; nam ubi non est potestas ad media, neque ad finem erit; sed fieri non potest, ut facta promulgatione in uno loco, lex statim sciatur ab omnibus subditis, in toto loco jurisdictionis: Ergo impossibile est, ut lex statim obliget: Ergo necessario requiritur sufficiens tempus post promulgationem, ut notitia legis in toto territorio, per se loquendo, diffundatur, vel diffundi possit; itaque lex semel publicata, ubi oportet ex natura sua obligat, ubi moraliter, & humano, ac politico modo sciri potest, & sic in loco presenti statim: in alijs vero, intra tempus sufficiens, extendit suam obligationem, & notitiam, arbitrio prudentis computandam.

254. §. Ex quibus deducitur, *Primò*, quod si lex v. g. Matriti privatim, vel summissa voce proferretur in aula Regis, non potest habere vim obligandi Communitatem totius Matriti, quia non esset ita sensibiliter prolata, ut sit accommodata toti Communitati talis populi; imò etiam si in loco publico, ut in platea, & voce præconis, promulgaretur, non in instanti obligaret omnes Matriti habitantes, sed post aliquod tempus, in quo notitia pervenire possit moraliter ad omnes: quia sicut est impossibile, legem promulgatam Matriti, sciri Barcinonæ eodem momento temporis; ita est impossibile, quod lex promulgata in platea, in eodem instanti, sciatur ab omnibus Matriti commorantibus, unde sufficiens tempus prudentis arbitrio concedendum est, ut lex suam obligationem in omnibus, morali modo, diffundere possit.

255. 6. Deducitur *secundò*, quod etsi lex apponat particulam *ex nunc*, vel aliam similem, non ideo incipit simul obligare in toto territorio pro quo fertur, quia lex humana, sicut non potest obligare ad impossibile, ita nec potest obligare modò impossibili, nec circa talem modum obligandi aliquid statuere, quod pugnet cum ratione naturali; ostensum autem est, illum modum obligandi esse impossibilem & contra rationem naturalem; sensus ergo illius particulæ, si apponatur, erit, ut *ex nunc*, ac lex promulgatur in loco debito, sine ulla mora incipiat obligare omnes; ad quorum notitiam moraliter devenire potest, & *ex tunc*, etiam extendatur obligatio ad omnes, prout crescet etiam moralis potestas diffundendi notitiam ad omnes, & ideo dixit Medina, promulgationem legis non fieri in instanti, aut in parvo tempore, sed in temporis spatio, quo possit ad notitiam omnium devenire, quod valde placet Suariorum, redditque rationem. Nam licet publicatio prima solemnis, brevi tempore fiat, & finiatur physicè (ut sic dicam) tamen non censetur moraliter completa, donec sensus ejus possit ad loca distantia pervenire, quod non fit parvo tempore; imò nec certo, ac determinato, sed prudentis arbitrio opus est, ut Doctores allegati *supra* dixerunt. Hæc autem intelligenda sunt de legibus præcipientibus, ut aliquid fiat, vel non fiat, non de irritantibus actus, vel de pœnalibus, in quibus est particula, *ex nunc*; Nam de hoc erit speciale dubium *infra*.

256. 7. Deducitur *tertiò*, legem dicentem post duos, vel tres menses à publicatione obligare, non comprehendere simul

N 2 omnes

omnes subditos, pro quibus fertur, si illud tempus designatum insufficientis sit, ut notitia ejus per totum territorium moraliter diffundatur, unde prius obligabit proximos, quam remotos, quia prius est sufficienter promulgata pro vicinis, seu presentibus, quam pro distantibus, nam si ad illos moraliter non possit notitia pervenire intra illos duos menses, vel tres, expectandum est longius tempus, arbitrio prudentis necessarium, ut notitia ad ipsos remotos moraliter possit diffundi. Unde ipse Medina bene dixit *supra*, posse legem esse sufficienter promulgatam respectu quorundam, & respectu aliorum non esse satis propositam.

257. 8. Deducitur *quarto*, post elapsum tempus sufficienter a solemnibus publicatione, ut ejus notitia per totum territorium, pro quo fertur, moraliter possit diffundi, absolute loquendo, obligat de facto in toto illo, & omnes de illo, etiam si forsitan per accidens, talis notitia, quoad plures subditos, vel etiam ad aliquam partem territorij non pervenerit. Hoc plane invenitur esse de mente D. Thom. *supra*, quia ad obligationem legis solum requiritur ut notitia ejus habeatur, vel possit per se haberi. Sed quando facta est sollemnis publicatio, & tempus sufficienter elapsum est, potest per se notitia legis ad omnes pervenire: Ergo hoc satis est, ut obliget, licet casu, & per accidens non pervenerit; quia tunc notitia legis non est per se, & morali, seu humano modo impossibilis. Leges autem non considerant ea, quae per accidens eveniunt, sed quae per se sunt necessaria; ita Suar *ibidem*, cum alijs.

258. 9. Deducitur *quinto*, quod si aliquis

medio aliquo extraordinario, ut arte Daemonis, vel per Angelum reciperet notitiam ante tempus moraliter, & humano modo sufficienter, non obligaretur a lege promulgata in curia; quia in tali casu esset excusatio, non solum ex parte subditi, sed etiam ex parte legis, & ideo simpliciter non obligat, vel quoad efficaciam, vel quoad sufficientiam (ut sic dicam.) Quando vero notitia legis, per se, & morali modo, potuit pervenire, & casu non pervenit, lex de se sufficienter obligat, licet per accidens, ignorantes excusentur. Quae differentia, quoad effectum obligationis legis, v. g. culpa, transgressionis, non videtur in esse moris considerabilis, nihilominus quoad alios effectus irritandi, aut inhabilitandi, valde considerabilis est, quia in uno casu annullatur actus factus contra legem, in alio vero minime; sic Suar. cum relatis authoribus, ex quibus, & ex dicendis *sect. seq.* facillimo negotio argumentis in contrarium adductis satisfieret.

SECTIO IV.

An lex Pontificia irritans contractum, absolutionem sacramentalem auferendo jurisdictionem, professionem, collationem beneficij, aliosque actus, & similiter lex poenalis, post publicationem factam solum Roma, statim obliget omnes absque ulla mora.

259. 1. Separatim excitatur hoc dubium a DD. quia specialem inveniunt difficultatem in duplici casu. Primo, quando lex dicit expresse se irritare *ex nunc*, vel a die publicationis. Secundo, quando talem clausulam non apponit, sed

sed irritat actum absolutè, nullum tempus determinans. In primo casu P. Salas de legib. *disp. 12. sect. 2. num. 11.* docet, hujusmodi leges esse perniciosas Reipublicæ, & nullas, ac invalidas, quoad effectum; quia sentit etiam in legibus irritantibus esse omnino necessariam publicationem in qualibet Provincia, seu Diœcesi, & insuper tempus sufficiens, ut notitia possit ad omnes pervenire; idem docet Sotus, & sequitur Layman *lib. 1. tract. 4. cap. 1. num. 7.* & hoc ex benigna interpretatione Pontificis censi debet, ut effectum non sortiantur antequam in Diœcesibus promulgentur. Fundamenta hujus sententiæ sunt eadem quæ *supra* pro legibus solùm disponentibus adduximus; quia si publicatio, & tempus sufficiens sunt de ratione legum, ut obligatorie sint, sine illis obligare non possunt; etiam si apponatur clausula *ex nunc*; facit enim hunc sensum, statim post debitam promulgationem, & tempus, intra quod notitia legis haberi possit. Quod si in Curia Romana, & alijs Tribunalibus Ecclesiasticis contrarium judicatur, est, quia iudices sequuntur opinionem contrariam, non verò quia in conscientia, & pro foro interiori ista non possit sequi.

260. 2. Sed hæc sententia P. Salas, sic absolutè prolata, communiter rejicitur à Decio, Felino, Panormitano in *Cap. 2. de Const. à Sanch. lib. 3. de matrim. disp. 17. n. 10.* Rodrig. *Tom. 1. q. 6. art. 5.* & ab alijs. Nam tales leges irritantes actus *ex nunc*, vel *ab hac die*, non fiunt in odium agentis, sed ob bonum publicum, quod privatis commodis præfertur, nec supponunt culpam in agentibus: Ergo independentè à scientia ligant; nam

Sixtus V., irritas, & nullas declaravit professiones factas contra formam suæ Constitutionis, à die publicationis ejusdem in Curia Romana, quod etiam temporibus præsentibus, fecit *Innocent. X.* anno 1649. qui die 17. Decembris declaravit irritas professiones contra suas Constitutiones per totam Italiam, & Insulas adjacentes, faciendas à die 22. ejusdem mensis in quo publicata fuit Romæ ejus Bulla, cum esset impossibile naturaliter, ut intra quatuor dies, sua Bulla per totam Italiam, & insulas innotesceret.

3. Attamen P. Suarez *lib. 5. de leg. cap. 33. num. 7.* licet sequatur hanc secundam sententiam, notanter addit, observandas esse hujusmodi leges, in quibus tales particulæ apponuntur regulariter: Loquendo de quibusdam rebus, vel actionibus, in quibus Pontifex potest liberè disponere, & dispensare, ut sunt beneficia, & collationes eorum, & valor professionis Religiosæ, & ideo in his sæpe inhabilitat personas, vel impedit collationis valorem, seu professionis à die promulgationis Romæ factæ, ut fecit *Sixtus V.* circa nullitatem professionum; quia etiam valor professionis in Religione pendet ex acceptance Sedis Apostolicæ. Unde si ab hac die non vult acceptare, nisi talibus conditionibus servatis, erunt nulla. Quod alijs terminis explicat Layman. *lib. 1. tract. 4. cap. 2. num. 7.* dicendo: Hunc modum irritandi esse proprium legum irritantium actum; non in odium agentis, sed ob defectum solemnitatis assignatæ à Principe in bonum commune, & sic statim ligant etiam ignorantes, &

aclus sine tali solemnitate ab illa die redditur nullus.

262.

4. At verò in alijs rebus, quæ non ita pendunt à voluntaria institutione Pontificum, seu solemnitate, ab ipso petitâ, sed supponunt aliquod naturale jus, quod per humanam legem interdum modificatur, id nunquam fit sine concessione sufficientis temporis, ut lex ad notitiam deveniat. Tum, quia regulariter esset nocivum bono communi. Tum etiam, quia videretur aliquo modo juri naturali repugnare, ut declaratum est, & statim addit: Quamvis autem hoc ita sit, nihilominus semper pro lege est præsumendum, & ideo quando cunque lex Canonica habuerit similem clausulam, quamprimùm ad notitiam deveniat servanda est, ut nullitatis periculum evitetur, Suarez, sequitur absque hac ultima additione Layman, *ubi supra*, neque quòd ad hoc ullam facit distinctionem in his legibus, licet habeant clausulam *ex nunc*, vel *ab hac die*, sive non. Imò, dicto *num. 7.* addit, quòd lex Pontificia, quæ infirmat contractus, vel aufert jurisdictionem, verbi gratia, in ordine ad Sacramentum Pœnitentiæ, benigna interpretatione censeretur debet, non antea effectum suum sortiri, quàm in Diœcesibus promulgata sit. Sentit ergo, quòd etiam in his legibus requiritur publicatio in singulis Diœcesibus, & sufficiens tempus, ut notitia ab omnibus possit haberi. Legendus de hoc nost. Andreas à Matre Dei *loc. supra cit. num. 78.* sed de hoc dicam modò.

263.

5. In secundo autem casu, nempe quando in legibus irritantibus non apponitur clausula *ex nunc*, vel *ab hac die*,

sed absolute proferuntur, multi Doctores sentiunt esse necessariam in singulis Diœcesibus peculiarem publicationem, sicuti in legibus civilibus imperialibus, ex fundamentis *supra relatis sect. 2. hujus disp. à num. 3.* sic docent Sotus *lib. 1. de just. quest. 1. art. 4.* Layman *ubi supra num. 7.* qui malè citat Suarez pro hac parte. Nervosè Molina *Tom. 2. tract. 2. disput. 345.* & alij. Itaque sentiunt, quòd lex non solum civilis, quæ irritat contractus, alioquin jure naturæ validos, vel aufert jurisdictionem, v. g. in ordine ad Sacramentum pœnitentiæ, benigna interpretatione censeretur debet, non antea effectum suum sortiri, quàm in Diœcesibus promulgata sit, & sufficiens tempus post promulgationem transierit, ut notitia legis promulgatæ in propria Diœcesi ad omnes possit pervenire, & multi ad hoc perunt spatium duorum mensium, post quamlibet promulgationem, & certè ait Molina, non benè faceret Summus Pontifex, si cum injuria suorum subditorum aliqua lege vellet, aliquid reddere nullum, antequam illis in suis Diœcesibus promulgaret, concessio insuper eis tempore competentis, in quo regulariter ad omnium notitiam posset devenire, & loquitur in terminis Bullæ Pij V. annullatiæ contractus censuum, sine solemnitatibus ab ipso requisitis, & similibus, & in nullitate absolutionum Sacramentalium.

Quòd autem annullatio talis contractus, & similibus, cederet in præjudicium illos celebrantium probat, quia celebrarent contractum ex natura rei licitum, traderentque pretium aliquando cum majori lucro cessante, aut dam-

no emergente, quàm essent pensiones receptæ, & nihilominus cogentur pensiones restituere, alioquin licitè receptas, & carerent lucro cessante, & venditores censuum, toto illo tempore gauderent pecuniâ receptâ gratis, quod constat esse injuriosum, & ita illa opinio, quæ censet, sufficere duos menses post publicationem, Romæ factam, ut obligetur tota Ecclesia, neque sit necessaria publicatio in singulis Provincijs, aut Diœcesibus ad effectum, quod nullus præsumatur illas invincibiliter ignorare, & quod invalida sint, quæ talibus legibus annullantur; profectò non est tam certa, quàm supponitur ab aliquibus, quin potius contraria meo iudicio (ait Molina) est probabilior, quam sequitur Soto, & idem est de lege annullante absolutiones, seu jurisdictionem auferente circa Sacramenta.

264. 6. Addit insuper, quod ratio cur leges imperiales debent in qualibet Provincia promulgari, & post duos menses à singulis publicationibus obligare est, quia ad tempus judicatum est, ut post publicationem in unaquaque earum notitia legis regulariter, seu politico modo, ad omnes posset devenire. Quod si totum Romanum Imperium tunc per orbem terrarum late diffusum, unica esset temporalis Respublica, eo modo quo est tota Ecclesia, certè non præscriberetur tempus duorum solum mensium, à die publicationis, in Curia Imperiali factæ, ut totus orbis non excusaretur habere ignorantiam legis, & ut testamenta, aut contractus, ob defectum solemnitatis, aut ob alias causas, nulla censerentur; quoniam esset irrationabile, eò quod in tam exiguo tẽm-

pore notitia legis devenire non posset ad totum imperium, singulaque illius oppida, & personas, & ob id constituta fuit Authentica, ut nova Constitutiones.

Quare cum Ecclesia tam late per orbem terrarum sit diffusa, quam late diffusum non erat imperium, divisaque sit per Metropoles, & Diœceses, sicut imperium per Provincias erat divisum, legesque Pontificiæ derivari à Curia Romana consueverint ad Patriarchatus, Metropoles, & Diœceses, ut ita ordine quodam promulgentur, ut ex multis Bullis liquet, consequens profecto est, ut quando jus Canonicum consentaneè ad civile de duobus mensibus circa Pontificias leges loquitur, intelligendum illud sit à publicatione, in unaquaque Diœcesi facta, alioquin irrationabile esset, tam modicum tempus designare. Tum, ut ignorantia in universa Ecclesia non præsumeretur. Tum etiam ut in tota Ecclesia irriti non essent actus alioquin ex felicitati, aliàs fieri non posset, sine multorum injuria, quod non est præsumendum de voluntate Pontificis; confirmatur ex Tridentina Synodo, sess. 24. cap. 1. de reform. Dum irritum reddens matrimonium clandestinum, cernensque id cedere posse in magnum Fidelium gravamen, noluit legem illam obligare nisi post triginta dies à publicatione in unaquaque Parochia. Hæc Molina, ex Soto, & alijs, qui expressè loquuntur etiam de irritatione jurisdictionis administrandi Sacramenta.

7. Quibus si objicias, quod communiter Bullæ Pontificiæ non publicantur solemniter, nisi solum Romæ. Imò multa inserta in jure communi non

265.

non inveniatur alibi publicata; & nihilominus obligant ubilibet, cum sola illa publicatione, & idem est de Bulla Cœnæ Domini. Respondet Molina, §. *Verum tamen*, & §. *ad secundum*, quod hæc non debent movere, ut quis discedat à sua opinione, autoritate juris, firmisque rationibus confirmata, & comprobata; sed solum ad eam limitandam, ut intelligatur nisi constitutio, seu Bulla in corpore juris sit inserta, quo jure Provinciæ uruntur, & in Universitatibus adificatur, & inter literatos viros practicerur; id enim in unaquaque Provincia pro promulgatione sufficit; quia est æquivalenter promulgatio, pro qualibet Provincia, neque necessaria est alia, sive jus illud Canonicum sit, sive civile; & hoc modo eam limitat Felinus *ubi supra*, & Panormitanus, *Cap. noverit, citato*, & eodem modo philosophandum est de Bulla Cœnæ Domini, propter ejus observantiam, & communem usum in Universitatibus, & Tribunalibus, ubi recepta est.

Unde si corpus aliquod juris de novo Romæ ederetur, in quo essent novæ aliquæ Constitutiones, atque sufficiens earum notitia ad aliquam Provinciam intra duos menses, non deveniret, neque in ea publicarentur, ait Molina, tunc illas non obligare ipsos ignorantes in ea Provincia, antequam de eis haberetur communiter dicta notitia. Et sic quoad Bullam Pij V. de qua præcipue *ibi* disputat Molina, docet, quod si in Provincia aliqua publicata non sit, neque ea inter viros doctos practicerur, tabellionesque, & contrahentes de illa non sint admoniti, non irritat contra-

ctus contra formam ipsius, ab ignorantibus celebratos.

8. Et adhuc, si instes ex Bulla Pij IV. super declarationem temporis ad observanda decreta Tridentini, referente: *De jure communi sancitum esse, ut novæ Constitutiones vim non obtineant, nisi post certum tempus*, ubi addit Pontifex: *Prout rationi, juri, & aequitati convenire censuimus, duximus declarandum, quod decreta ad reformationem, & jus positivum pertinentia, omnes cœperint obligare à Kalendis Maij, neque post eam diem excusationem cujusquam, quod ea ignoraverit, admittendam. Quod si in contrarium aliquid fuerit judicatum, totum sit irritum, & inane.* Cum igitur præfata Bulla cum decretis Concilij, Romæ fuerit publicata à fine Januarij, & solum tres menses designet Pontifex, post publicationem Romæ factam, & nullam aliam publicationem exigat in particularibus Diocæsesibus, & incrementum illud ultra duos menses, designare videatur, propter moram factam, in Typis mandando, ac mittendo Concilium ad Provincias, ut ex ipsa Bulla constat; sequitur, quod nec requiritur, nisi sola publicatio Romæ, neque majus tempus duorum mensium pro obligatione cujusvis legis Pontificiæ, in quolibet loco jurisdictionis Universalis Ecclesiæ.

9. Respondet Molina, quod attentâ notitiâ, quæ de Concilio Tridentino, jam antea absolutè, per Provincias omnes habebatur, & quod per patres ante illius confirmationem ad Provincias omnes Typis mandatum devenerat, attentâ etiam notitiâ confirmationis, & publicationis illius Romæ factæ, quæ ad Provincias omnes Europæ Romanæ Eccle-

266
Ecclesiæ subjectas intra breve tempus pervenit, utpote rei adeo insignis, & tanto tempore, ubique desiderata. Insuper attentâ celeri illius publicatione, quæ ubique facta est, jure optimo Pius IV. declaravit omnes obligare cœpisse à Kalendis Maij: per Epichejam autem legum interpretem, est judicandum, non intellexisse de his, qui in Indijs, & qui in remotissimis novi Orbis partibus commorantur, ad quos notitia confirmationis Concilij, tam brevi tempore devenire non potuit. Quid enim illis prodesset ad suam notitiam, tempus duorum mensium?

Insuper si leges Pontificiæ elapsis duobus mensibus à publicatione Romæ facta, universam obligarent Ecclesiam; sane Pius IV. non declararet consentaneè ad jus commune, post tres menses obligare cœpisse, sed statim post duos menses ita cœpisse obligare, ut quidquid contra decreta postea fuisset effectum, irritum esset, & inane. Potius ergo hæc sententia (ait Molina) confirmatur ex declaratione Pij IV. quàm contraria, cum statuatur Pontifex juxta jus commune duos menses à publicatione, & alium pro mora impressionis suæ Bullæ, ut diximus, aliàs solùm ad duos menses deberet præcedere publicatio in qualibet Diocœsi, & quid prodesset illi duo menses, pro longissimis Provincijs, ubi in tam brevi tempore non posset pervenire notitia publicationis Romæ factæ. Hæc Molina & alij.

268. 10. At tamen P. Angelus Maria persistens in sua opinione *supra* *quæst.* 76. *num.* 5. ait: Quod si lex Ecclesiastica irritans, v.g. matrimonium publicata solùm Romæ, deveniat ejus notitia ad

maorem partem populi, habebit vim statim obligandi populum, seu gremium Christianorum, existentium etiam inter infideles, dum numerus sit factem decem Christianorum, & *num.* 3. ait: Quod si uterque conjux existens apud Japones, sciat publicationem legis Romæ factæ de impedimento matrimonij dirimente, quamvis cæteri Christiani ibi commorantes ignorent, erit nullum matrimonium. Sed quomodo hæc cohæreant cum dicta doctrina de majori parte, & cum contraria, quam ipse docet *ibidem*, *num.* 1. docti examinent

11. Ego verò sentio cum P. Suario *lib.* 5. *de leg. cap.* 33. *num.* 3. Merola *disp.* 4. *dub.* 22. *num.* 297. & alijs, ad obligationem legis Pontificiæ irritantis sine determinatione temporis, sufficere univocam publicationem Romæ factam, sed requiri pro distantibus, vel tempus duorum mensium, si sufficiat, vel majus secundum quod necessarium est, ut notitia possit, modo humano, & morali, ad omnes pervenire, ut diximus *supra* de alijs legibus Civilibus, & Canonicis, & ex tunc, si aliqui ignorent legem, erit per accidens, & facient actus nullos, si operentur contra tales leges; excusabuntur tamen à culpa, & ab alijs pœnis, quæ culpam supponunt, si ignorantiam invincibilem pro foro exteriori probare possint, propter rationes eisdem locis allatas. Unde dictæ leges obligant præsentis, & scientes absolute statim; absentes verò obligant post primam generalem publicationem quasi in actu primo; & post publicationes particulares, etiam in actu secundo, juxta dicta in hac disputatione *sect.* 1. *num.* 6. & 7.

269.

SECTIO V.

Quomodo adaptanda sit Doctrina prae-
cedentium sectionum revocationi om-
nium privilegiorum, & in-
dulgentiarum

270. 1. Suppono ut certum duobus mo-
dis posse fieri revocationem pri-
vilegij. Primò, per publicam, seu univer-
salem legem: Alio modo ab homine,
idest, per privatam, seu particularem re-
vocationem, vel respectu alicujus Com-
munitatis particularis Religionis, seu
privatæ personæ, & suppositis de neces-
sitate requisitis, pro omnibus legibus in
communi. Dubitatur primò, an ad re-
vocationem per legem generalem pri-
vilegiorum, & indulgentiarum, sufficiat
unica publicatio solemnitas, facta in Cu-
ria, pro omnibus privilegiatis, etiam in
varijs locis valde distantibus, commo-
rantibus? An verò in qualibet Provin-
cia, seu Diœcesi remota, debeat fieri
specialis promulgatio?

271. 2. Non desunt, qui persistentes, in
opinione relata, sect. 2. circa leges uni-
versales generaliter disponentes, & sect.
3. num. 1. circa leges irritantes, affirmant
unicam publicationem factam in Cu-
ria Romana sufficere pro omnibus sub-
ditis, & quod illa facta, statim manent
revocata quælibet Privilegia, taliter,
quod virtute illorum nihil validè fieri
possit. Probant, tum ex magis incon-
venientibus ex opposito sequentis, & re-
latis pro legibus communibus, sect. 2.
Tum, quia consuetudo, & praxis sic vi-
gent, ut probatum est *ibidem*, & constat

ex motibus Pij V. Gregor. XIII. & Inno-
cent. X. circa ingressum Conventuum
Monialium, & nullitates professionum,
qui solâ publicatione Romæ factâ om-
nes obstrinxerunt.

3. Alij ex adverso, defendunt non 272.
sufficere unicam revocationem in Cu-
ria, privilegiorum, indulgentiarum, &
aliarum rerum, sed necessarium esse ut
hujusmodi leges promulgentur non so-
lùm in singulis Provincijs, verum etiam
in singulis Diœcesibus privilegiorum,
alias privilegia non manebunt cum ef-
fectu revocata. Imò Sayrus in Clavi Re-
gia lib. 3. cap. 5. num. 13. ait, circa revo-
catorias privilegiorum, & indulgentia-
rum, illud communiter ab omnibus re-
ceptum, & approbatum est, hujusmo-
di leges vim obligandi non habere,
quousque promulgatae sint, non solùm
in Provincia, sed etiam in Civitate, &
Parochia, addens, quod usquedum ta-
lis revocatio sit promulgata ibi: Qui-
cunque potest uti concessis privilegijs
citra culpam. Neque hoc tantùm, ve-
rùm etiam, si quis usque ad illum arti-
culum, virtute privilegiorum, fuerit à
reservatis absolutus, absolutio est vali-
da, & tenet etiam cum Sayro, Sotus
lib. 1. de just. quest. 1. artic. 4. Valentia 1. 2.
disp. 7. punct. 5. quest. 2. §. nam primò,
Medina 1. 2. quest. 90. art. 4. citantque in
sui favorem Felin. & Panorm. *supr.* cap.
Cognoscentes de const. fundantur in
hoc, quod privilegia sunt favorabilia,
& revocationes odiosæ. Unde illa, sunt
amplianda, istæ verò restringendæ, &
de benignitate summi Pastoris hoc li-
cet præsumere, maxime quod redundat
in favorem animarum, & ita esse con-
sue-

suetudine introductum, docent Sotus, & Medina.

273 4. Nobis tamen tenenda est sententia Suarez cum moderamine appposito *supra sect. 4. n. 3. & 4. & disp. 3. à num. 4. & deinceps.* Itaque primam sententiam reputamus veram, intellectam de quibusdam rebus, seu actionibus in quibus Pontifex liberè potest disponere, & dispensare, ut sunt beneficia, collationesque eorum, & valor professionis Religiosorum, ut diximus *ibidem*, in alijs verò rebus, præcipuè quæ ad salutem animarum pertinent, secundam sententiam amplectimur, juxta *ibi dicta, num. 4. & juxta deductiones relatas, sect. 3. à num. 5.*

274. 5. Sic docent Sayrus in *Clav. Reg. lib. 3. cap. 5. num. 13.* loquendo de materijs privilegiorum, & Indulgentiarum, & ait esse ab omnibus receptum, & approbatum, hujusmodi leges vim obligandi non habere, quousque publicatæ sint modo assignato; & licet isti Authores absolutè loquantur de omnibus revocatorijs; tu tamen semper excipe casus relatos *sect. 4. num. 3.* Quia illi ut per se patet, semper sunt comprehensi propter rationes *ibi* assignatas, quod verum est etiam non stante privilegio referendo.

275. 6. Argumenta præcipua, quæ generaliter militant contra nostram assertionem soluta manent à Molina, & alijs *supra sect. 4. à num. 7.* Neque allata in præsentem, alicujus momenti sunt contra nostram repetitam conclusionem, Concedimus ergo, cum prima sententia, quod praxis viget in casibus à nobis

exceptis, ut in motibus *Pij V. Grog. XV. & Innocent. X.* circa nullitatem professionum & beneficia Ecclesiastica: Nego tamen cum secunda sententia hoc currere in revocatorijs aliorum privilegiorum, propter fundamenta à nobis adducta.

7. Privilegium quod maximè juvat secundam partem nostræ assertionis, & minimè primæ fuit concessum patribus Societatis *IE SV* à *Greg. XIII.* ubi statuit, ut nulla abrogatio sub quavis amplissima forma præjudicet privilegij ipsi Societati concessi, nisi fuerit insinuata, & intimata dictis Patribus, prout constat ex *§. 4. ipsius Privilegij Bullati*, incipientis: *Æquum reputamus, &c.* habeturque apud Cherub. *fol. 361.* sub annum 1572. & sic fuisse decisum à Rota, tenent Cherub. in *Comp. Bull. Tom. 2. ad Const. Gregor. XIII.* in Scholio 2. Marcus Anton. de Amat. *decis. 17. pet totam, Diana 3. part. tract. 2. de dub. Regul. resol. 68. Donat. Tract. 13. quest. 23.* & alij, quo privilegio gaudent omnes Mendicantes, ob communicationem privilegiorum, & aliæ Religiones, quæ in eis participant, ut fatentur dicti authores, & hoc privilegium hodie esse in viridi observantia, etiam in alma urbe constat ex litè decisa inter Patres Societatis, & Episcopum Angelopolitanum, ubi *Innocent. X.* jussit, ut eis intimaretur revocatio facta contra dictos Patres, ne se excusatos judicarent à revocatione, ob dictum privilegium, quibus omnibus adfui dum Romæ existerem.

276.

SECTIO VI.

Utrum lex revocans privilegia, vel indulgentias sortiatur suum effectum statim, à die sufficientis promulgationis, ubi oportet, juxta relatas sententias?

277^r. **A** Liqui affirmant, quod quando lex directè fertur ad privilegiorum abrogationem, ab hora promulgationis actus contra legem non valent, etiam si propter ignorantiam sine culpa fiant; probant ex l. ult. C. de decurionibus lib. 10. ibi: *Omniibus anterioribus modis, quos non comprehendit sanctio, ex presenti die, antiquandis.* Insuper, quia cum revocatio solum pendeat à voluntate Principis, & sit quid extrinsecum respectu privilegiati, non est necessaria alia dilatio temporis, ut statim effectum habeat independentè à noticia privilegiati.

278. 2. At nobis dicendum est, non habere effectum revocandi, nisi post tempus necessarium, ut noticia perveniat, vel morali, & humano modo, possit pervenire ad notitiam omnium privilegiatorum, quod tempus erit taxandum juxta prudentis arbitrium, ut diximus supra de alijs legibus; sic P. Suar. lib. 8. de leg. cap. 40. num. 4. Bonac. de leg. disp. 1. quest. 3. punct. 8. §. 3. num. 20. Casto Palao Tom. 1. oper. mor. tract. 3. disp. 4. punct. 2. quest. 5. & alij, propter rationes supra assignatas, quæ quantum ad hoc, eodem modo probant in utroque casu:

279. 3. Addunt insuper, quod transacto tempore sufficiente à promulgatione

facta ubi oportet, ut noticia illius ad omnes possit humano, & communi modo pervenire, si aliquis, vel aliqui laborent ignorantia invincibili, quamvis excusentur à culpa, nihil validè efficiunt contra legem, quia leges communes attendunt ea, quæ pro communi sunt necessaria per se, non verò, quæ per accidens, & raro evenire possunt, sicut dictum est de obligatione, & revocatione aliarum legum.

4. Advertit tamen Suar. num. 5. & est communis doctrina; quod si post dictum tempus contingat, aliquem uti privilegio sic revocato, stante communi errore revocationis, & usus privilegij pertineat ad jurisdictionem, vel aliud simile munus publicum, tunc actus erit validus; non vi solius privilegij, sed adminiculo juris sustinentis, & suppletis jurisdictionem ad similes actus factos titulo colorato, ac tolerato, juxta l. Barbarius ff. de officio Prætoris, ut vitentur incommoda publica, quæ ex ignorantia possunt oriri, privata autem, & quæ per accidens sequuntur, non attendit jus.

5. Caterùm quamvis doctrina P. Suarez, Bonacinae, & Palajj adducta, in rigore juris sit vera, nihilominus quòd ad praxim attinet, addunt aliqui leges revocatorias privilegiorum non habere vim obligandi ignorantes invincibiliter, ac per consequens, nec reddere actus invalidos, antequam ad notitiam cujuslibet privilegiati perveniant, etiam transacto sufficiente tempore à die publicationis necessariæ, sive in qualibet Provincia, juxta secundam sententiam, sive solum Romæ juxta primam, etiam si hoc negetur in aliquibus legibus revoca-

vocatorijs, ut *supra* ostensum est, excepto casu l. *Barbarius*, sic tenent expressè Vazquez 1. 2. q. 45. disp. 1 § 6. num. 28. Valentia eadem 1. 2. disp. 7. q. 5. punct. 5. quest. 2. Sà, verb. Gratia, num. 1. Azor. lib. 5. Tom. 1. cap. 3. quest. 6. & cap. 22. q. 7. dicens esse cominunem opinionem Sebastian. Scaccia in *Annotat. ad Pannorm. ad cap. 1. de concess. præb. in 6. §. nec obstat, verb. Privilegiati littera K.* citans Jafonem, & alios, Sayrus in *Clav. Reg. lib. 5. cap. 5. num. 13.* Merol. *Tom. 3. de leg. disp. 6. cap. 7. diff. 1. num. 247.* & alij.

282. 6. Probant, tum quia videtur hoc rationi valde consonum. Nam cum privilegium sit privata lex, consonum videtur, ut unicuique innotescat revocatio, ne aliqua, cum damno proprio, & aliorum, fiant irrita, sine culpa privilegiati, & aliorum, Quare ex æquitate juris Doctores meritò in hoc sentu mentem Pontificum, & principum interpretantur, dum expressè in sua lege contrarium non disponunt. Tum etiam, quia cum privilegia sint favorabilia, & regulariter concessa ad causas pias, & salutem animarum, odia circa illa debent restringi, ut repetitum manet in hoc Tractatu; & idem dicunt de Indulgentijs concessis prædicti Authores, cum Navar. in *Comment. de Lubil. & indulg. notab. 28. num. 27.* & notab. 33. in principio, & medio, & sequitur Donat. *Tract. 16. de Oracul. quest. 6. num. 6.* eum etiam indulgentiæ latè saltem privilegia sint, ut suo loco probatum manet, & hæc sententia mihi valde probabilis est; imò, & probabiliorem judico.

283. 7. Ex quo benè inferunt Vazquez, Valentia, Sayrus, & Merola. Primò, va-

lidam esse confessionem, quam quis ex privilegio fecit Presbytero à se electo virtute privilegij, seu Bullæ, etiamsi tale privilegium revocatum esset, ipso tamen privilegiato ignato invincibiliter de tali revocatione, *Secundò*, quando summus Pontifex per suam legem revocaret privilegium aliquibus Religiosis concessum, absolvendi à casibus ipsi Pontifici reservatis, validæ erunt absolutiones ab ipsis datæ, cum ignorantia invincibili talis revocationis, alias multa incommoda fideles paterentur sine culpa, quod minimè præsumendum est de mente Pontificum, nec de eorum pietate, & amore erga Fideles, quorum verus Pastor, & Pater est.

284. 8. Nota tamen, quod secus alij sentiunt in aliquibus legibus generalibus revocatorijs prohibentibus, ne aliquid fiat, quod ante fieri poterat, vel in aliqua lege jure, vel consuetudine legitime introducta, pro his enim cum privilegia non sunt, sed leges communes, sufficit publicatio communis, & quod notitia possit ad omnes pervenire morali, & humano modo. Unde deducit Vazquez, num. 29. cum alijs, quod si post decretum Trident. *sess. 23. cap. 15. de reformat.* aliquis secularis eligeret Sacerdotem non approbatum ab Ordinario, ut consuetum antea erat; ejus confessio esset invalida, etiamsi tale decretum invincibiliter ignoraret, quia illud non erat privilegium, sed consuetudo introducta per modum legis, nam ante Concilium approbatio Ordinarij necessaria non erat, & ita consuetudo illa eligendi non approbati, habebatur pro lege permittente, Lex autem Con-

Tridentini disponens approbationem necessariam esse, & revocans consuetudinem illam, non indiget tanta publicatione, ut ad singulorum notitiam actu perveniat, sicut indiget privilegium, quod est quasi lex privata.

285. 9. Similiter, si per legem, aliqua excommunicatio reservetur Pontifici, invalidè absolvetur ab ea, qui ante reservationem poterat, etiam si invincibiliter ignoret reservationem, post tempus sufficiens à promulgatione; quia ibi nullum intervenit privilegium. Nota etiam hic obiter ex Azor *ubi supra*, quod si quis incidit in peccatum, cui annexa est excommunicatio reservata, si postea Pontifex ipse, vel alius, tolleret reservationem talis excommunicationis, nihil dicens de tempore futuro, vel præterito in revocatione, quod talis posset absolvi à quolibet confessore ab excommunicatione præterita reservata, quia ablatio reservationis, etiam retrahitur ad excommunicationem antea incursum, & sic manet sine reservatione, & tutà conscientiam absolvitur.

286. 10. Consequenter inferitur, quod si quis hodie cum ignorantia invincibili decreti Trident. *sess. 24. cap. 1. de reformat. irritantis* matrimonia clandestina, contraheret matrimonium absque præsentia Parochi; matrimonium esset nullum, quia quod id posset fieri validè ante Tridentinum, non erat privilegium, sed jus commune. Ratio est, quia in his, & similibus non militat ratio privilegij, ut clarè pater, sed proportio rationis servatur, sicut enim ad revocationem privilegij, quod est lex privata, est necessaria notitia revocationis in sine

gulis privilegiatis, ita ad revocationem legis communis necessaria erit, & sufficiens communis notitia illius, ut *supra* declaratum manet; sic Merola, ex Vazquez, Sairo, & alijs.

SECTIO VII.

De revocatione privilegiorum ab homine, sive privatim facta.

1. **C**onveniunt ferè omnes, revocationem ab homine, sive privatam, non habere effectum antequam ad notitiam certam privilegiati perveniat; ita Azor *supr. quest. 6.* ubi nomen denuntiationis, pro notitia certa usurpat. Unde cum sola dubia notitia non impeditur privilegium; quia melior est conditio possidentis, neque cum sola probabili tenetur abstinere ab illo, ut docent Auctores relati *supra*, & per se pater. Ex dictis inferitur manifestè, quod si revocatio privilegij fiat per legem universalem, sive per privatam, non habet effectum in ignorantibus invincibiliter revocationem; etiam post sufficiens tempus, ut illam possent habere exceptis casibus assignatis *supra sect. 4. hujus disp. à num. 3.* quia inculpabiliter eam non habent; sic P. Merola cum Doctoribus adductis *sect. præcedenti* pro nostra sententia *eod. cap. 7. disp. 6. diff. 2.* ubi *num. 254.* rejicit sententiam Suarez, & Bonacinæ assignantium differentiam quantum ad hoc inter revocationem per legem universalem, & legem privatam, seu particularem, & constanter affirmat, quod si revocatio fiat per legem, sive fiat ab homine, nunquam habet

bet effectum revocatio privilegiorum; donec ad notitiam privilegiati perveniat, & notitia sit certa, & hoc non aliâ ratione, nisi quia ita præsumitur rationabiliter de intentione Papæ, qui privilegium concedit, ut sic incommoda vitentur, quæ sine culpa sequi possunt in conscientis suarum ovium, & commoda in favorem animarum sequantur, ut diximus *supra*.

2. Hoc ut certò, vel saltem probabiliter supposito, supersunt aliqua examinanda, pro resolutione sectionis. Videlicet, quæ publicatio, & ubi sit necessaria, ut revocatio ab homine, seu privata fortietur suum effectum?

288. 3. Pro cuius intelligentiâ est notandum cum Azor. *ubi supr. quest. 6.* quod privilegium potest esse concessum solum alicui determinatæ personæ ratione sui, aut pro loco particulari; vel potest esse concessum Collegio, Conventui, vel Confraternitati, vel peculiari Dicæ clesi, aut Religioni, vel denique alicui personæ determinatæ ratione officij, seu dignitatis.

289. 4. Quo prænotato, *dico primò*, si concessum sit privilegium determinatæ personæ ratione sui, vel peculiari loco, necesse est, ut ipsi privilegiato notificetur revocatio, quia non est alius modus publicandi respectu ejus, ut communiter docent Doctores. Est tamen controversum, an hæc notificatio debeat fieri, vel per litteras derogantis, aut per Nuntium, ad hoc destinatum ab ipso, & ad privilegiatum directum? An verò, ut ei notificetur derogatio, sufficiat quælibet alia certa notitia, undecumque privilegiato proveniat. Hoc secundum tenet Azor. *ubi supra* cum alijs relatis à

Sanch. *lib. 3. de matrim. disp. 30. num. 13. & disp. 36. num. 9.* & sequitur Merola *supra num. 256.* ait ipse Sanch. Bonacina, & alij docent probabiliter esse necessarium, ut hæc denuntiatio fiat, vel per Nuntium, vel per litteras destinatas ad privilegiatum, nec sufficere, ut privilegiatus aliâ viâ privatâ cognoscat revocationem sui privilegij, & stando in privilegio concessio Patribus Societatis à Gregor. XIII. *supra* relato, verissima est hæc sententia, sed absque tali privilegio secundus modus dicendi probabilior mihi videtur, quia ad valorem revocationis ex natura rei, non est necessaria acceptatio privilegiati, nam eo invito potest privilegium revocari, in quo differt revocatio à concessione, ut *infra* dicam, quia notitia solum est necessaria ad vitanda inconvenientia, quæ aliter sequi possent, ad hoc autem sufficit notitia certa quacunque viâ comparata. Ergo absque solido fundamento alius modus desideratur sine ratione cogente.

290. 5. *Dico secundò*, quando privilegium est concessum alieni Communitati particulari, non est necessarium, ut ejus publicatio, seu intimatio revocationis fiat cuilibet particulari de tali Communitate, sed sufficit, ut fiat corpori Communitatis, videlicet, ejus Capitulo, vel ejus Capiti, ut Priori, Provinciali, si concessum sit Provinciæ, vel si toti Religioni, sufficit, quod publicetur, seu intimetur Capitulo Generali, vel ipsi Generali, vel ijs, qui eorum vices gerunt, vel Procuratori Generali, seu Provinciali, & ex illis cum primùm possit ordinatè debet derivari notitia in singulos, quod si negligenter se gerant, quibus hoc incumbit,

bit. Absque dubio, peccabunt graviter, ipsi tamen subditi ignorantes invincibiliter revocationem, licite utuntur privilegio quoad usque certam notitiam ejus habeant, ut ex dictis patet.

291. 6. Dubitabis *tertio*, an sicut requiritur notitia revocationis privilegij in privilegiato, ut revocatio vim habeat; ita requiratur ut notitia concessionis privilegij, ut illo valide utatur? Aliqui docent privilegium habere vim, ac prodesse semper statim, ac rescriptum est, & authenticè confectum, & subscriptum, seu Bullatum; etiam si ab eo, cui conceditur ignoretur; sic Geminianus in *Cap. 1. de concess. prebend. in 6.* & alij multi Juristæ, & Canonistæ.

292. 7. At Silvester, *verb. Privileg. quest. 15.* ait: Quod si privilegium concedatur ad instantiam privilegiati per se, vel per suum Procuratorem, statim privilegiatum gaudet privilegio; etiam si nullam habeat notitiam concessionis, at si concedatur ex motu proprio, vel petitione alterius, ignaro privilegiato, nihil valet privilegium, sine notitia illius. Sit exemplum alicui petenti per se, vel per alium à se excitatum, Conceditur privilegium, ne possit excommunicari, si excommunicaretur post privilegium sic concessum, nulla esset excommunicatio, etiam si tempore excommunicationis privilegiatus nihil sciret de concessione privilegij, secus verò esset, si privilegium esset concessum motu proprio, vel ad petitionem alterius, inscio privilegiato, nisi aliud exprimeret Pontifex in concessione.

293. 8. Ratio disparitatis est, quia in primo casu, & adest voluntas concedentis, & ejus cui conceditur in proprio

procuratore. In posteriori autem non ita, donec illi, cui concessum est privilegium innotescat, & illud acceperit; sequuntur hanc sententiam multi cum Sanch. *lib. 3. de matrimon. dif. 36. num. 6.* & licet illam etiam sequantur Stuar. *lib. 6. de leg. cap. 11. n. 8.* & *lib. 8. cap. 25. n. 25.* Vazq. *1. 2. disp. 156. n. 31.* Salas de *leg. disp. 12. sect. 7. n. 30.* sed cum limitatione; dummodo intelligatur de privilegijs, quæ dant aliquod jus, & potestatem ad aliquid agendum; non verò de illis, quæ sunt dispensationes in aliqua lege communi obligante in conscientia.

Primum apparet in potestate ad eligendum confessorem, vel ad absolvendum à reservatis, & etiam in privilegio, quod concedit immunitatem ab aliquo onere, vel exemptione, ab alterius jurisdictione. Secus verò dicendum existimant in privilegijs, quæ continent dispensationem legis, auferendo obligationem in conscientia; adducunt de hoc exempla in privilegio contra legem Tridentin. annullantem matrimonium cum aliquo impedimento dirimente, & in lege jejunij. Unde affirmant, quod si quis contraheret matrimonium in gradibus prohibitis post concessum privilegium, seu dispensationem, non sufficit acceptatio illius per Nuntium, sed requiritur propria, & personalis, & consequenter notitia propria ipsius privilegiati, aliàs non solum peccaret, sed etiam matrimonium esset nullum, quia talis non potest uti dispensatione, tutâ conscientia, donec in se illius notitiam habeat; nam exponeret se periculo transgrediendi legem, ac proinde peccaret. Cum igitur dispensatio concedatur propter usum id est,

ur

ut licite privata persona contra legem communem operetur, non censetur ei prodesse dispensationem, quousque in se notitiam habeat dispensationis: Ex eo enim tempore solum, rura conscientia, poterit contra legem communem operari. Hæc enim est intentio & mens Pontificis dispensantis, aliàs præberet occasionem peccandi operantibus, sine tali notitia, ut per se patet. Non ergo est credendum, velle Pontificem dare occasionem illius pravi usus privilegii.

294.

9. Nihilominus sententia Silvestri absolute est tenenda sine dicta limitatione, eamque sequuntur Sorus in 4. distinct. 29. dub. 14. in appendice, §. post dispensationem. Ludovic. Lop. part. 2. tract. de matrim. cap. 42. Sanch. lib. 3. de matrim. disp. 36. num. 6. & 8. Bonacini, de leg. disput. 1. tract. 4. quest. 3. punct. 3. num. 15. Castro Palao, part. 1. tract. 3. disp. 4. punct. 3. Granad. 1. 2. controv. 7. tract. 3. part. 1. disp. 11. sect. 3. num. 21. & alii.

10. Probatur primò, quia ad effectum privilegii non satis est concessio activa, sed requiritur admissio passiva, quæ non satis est sine voluntate privilegiati acceptantis, vel per se, vel per procuratorem à se specialiter ordinatum ad munus adipiscendi pro se privilegium, ut bene notat Merula nu.

101. quia generalis commissio procuræ ad omnia negotia non sufficit. Ratio est, quia beneficium non confertur invito, neque aliquis potest sine voluntate aliquid acquirere. Ad voluntatem autem acceptandi, necessaria est notitia, quoniam voluntas non fertur in incognitum: Ergo privilegium operari

non potest circa ignorantem ante sui notitiam.

11. Confirmatur, quia privilegium est quædam donatio, ut docent Anchar in Cap. 1. de concess. præbend. in 6. num. 6. & Franc. ibidem. §. ex parte, donatio autem requirit voluntatem, non solum donantis, sed & recipientis per se, vel per alium à se designatum, ut valorem habeat: sic sentiunt communiter Doctores.

295.

12. Neque fundamentum Vazquez & Suarez contra nostram sententiam aliquid obstat, nam ex eodem probatur contra ipsos, quòd neque in privilegiis concedentibus aliquod jus, & potestatem, aut immunitatem ab aliquo onere, vel exemptionem ab alicujus jurisdictione, esset sufficiens acceptatio, & notitia per nuntium ad id destinatum; siquidem ille qui uteretur potestate absolvendi à reservatis, antequam ipse certò habeat notitiam facultatis sibi concessæ, exponit se periculo faciendi Sacramentum irritum, siquidem ignorat concessionem, & dubitare debet, an sit concessa vel non; ac proinde peccat graviter. Similiter si quis antequam habeat notitiam suæ exemptionis à jurisdictione Ordinarii, non pareat illi, vel contemnat censuras ejus, mortaliter peccat: Ergo si in his privilegiis non requiritur propria notitia, & personalis acceptatio, vel per nuntium à se destinatum, ut Vazquez & Suarez concedunt, semper utens privilegio sine propria notitia, se exponit periculo peccandi, neque aliter cum fundamento præsumitur de mente Pontificis; & nescio cur non erit idem dicendum ab ipsis Authoribus exclu-

296.

P

sis

his, eum per dispensationem in utroque casu tollatur obligatio legis, antequam ad notitiam privilegiati perveniat, & licet verissimum sit, quod talis usus sit peccaminosus, propter periculum, cui se exponit; hoc est tantum per accidens, & ratione periculi ex ignorantia provenientis: actus vero per se non est malus, nec contra legem, si revera concessum erat privilegium, seu dispensatio modo dicto.

Idcirco si lata esset excommunicatione ab Episcopo contra eos, qui in Quadragesima, vel vigiliis Sanctorum carnes comedunt, & aliquis post expeditam dispensationem à Pontifice, per Nuntium impetravit, ut possit carnes comedere, non incideret in excommunicationem, etiamsi illam ignoraret, licet ob periculum graviter peccaret. Unde dicendum est cum relatis Authoribus, quod in omnibus privilegiis requiritur, & sufficit ad eorum valorem seu effectum acceptatio per se, seu per Nuntium, vel Procuratorem ad id destinatum, sed notitia propria requiritur in privilegiato, ut non temere operetur.

297.

13. Neque de mente Pontificis potest presumi intentum Vazquez & Suarez, sed potius oppositum, ut beatus notat Layman, qui nostram sententiam sequitur *lib. 1. tract. 4. cap. 23. num. 10.* Nam Summus Pontifex, nisi aliud exprimat, in dispensationibus seu privilegiis, intendit quod est per se, & ex natura rei, non vero quod per accidens & raro contingit. Per se autem, & ex natura rei dispensatio absoluta robur suum habet post nutum perentis, sive per se, sive per Procuratorem, & con-

cedentis consensum. Ergo idiplurum intendere censetur Pontifex, esto per accidens, propter defectum certæ cognitionis, aliquid interdum imprudenter, vel temerariè operetur. Unde si quis ab Ordinario petivit facultatem per Nuntium, ut assistere possit alienus Sacerdos matrimonio, & prudenter seu probabiliter præsumat, jam fuisse concessam, saltem in casu necessitatis, non solum validè, sed licitè posset uti tali dispensatione, & fieri verum matrimonium, si dispensatio concessa erat, quamvis ignoraretur à petente; ita Sanchez, *ubi supr.* & *ibidem* Layman cum ceteris relatis, quia in tali casu adest sufficiens fundamentum concessionis, & adest acceptatio.

14. Verum est, quod non sufficiat notitia parta ab aliquo, qui casu audit, vel scivit, privilegium fuisse à Pontifice concessum, neque si ipsemet privilegiandus casu audierit, concessionem esse factam, sed opus est, ut Pontifex donans intimer donatario, vel per se ipsum, vel per Nuntium, aut epistolam privilegium concessum, seu donatum esse. De exemplum: si ego domi existens donarem Petro fundum, & illo casu audiens acceptaret, non esset perfecta & irrevocabilis donatio. Ratio est, quia ut donatio sit efficax & valida, necesse est, ut saltem per nuntium ab ipsomet donante destinatum, vel per epistolam intimer donatario, quia huiusmodi acceptatio ad minus requiritur ut perficiatur contractus donationis, cuius perfectio in consensu utriusque partis consistit. Cum igitur concessio privilegii sit quedam donatio, sine acceptatione & consensu tam dan-

298.

ris, quàm recipientis, nequit valorem habere sic multi relati, & sequitur Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 36. num. 7. Verum quidem est, quòd præsuppositâ hâc notitiâ sufficit, quòd acceptatio sit tacita, nempe quòd privilegiandus, cui intimatur privilegium, expressè non contradicat, quia in favorabilibus, taceus consentire videtur, ut docent gloss. in Cap. Non me. ne præsumpt. lib. 3. præsumpt. 42. num. 4. & communiter Doctores, qui afferunt, ad hoc ut donatio facta absenti sit valida, & fiat irrevocabilis, satis esse tacitam acceptationem donatarii, ut si absens, cui notificata est, non contradicat, non secus ac in communi sententia affirmatur, de donatione facta præfenti.

299.

15. Non me latet esse aliqua privilegia, quæ licet concessa sint solo motu proprio, profint privilegiatis à die concessionis, etiam si nullam notitiam illorum habeant, ut multi docent de privilegiis nobilitatis, militiæ, alienationis, feudi, ex facultate Regia, acceptationis alicujus in civem, ut videre est apud Molinam de primog. Hispan. Tiraquel. l. Si unquam, verb. Donatione largitatis, num. 330. Tapia in l. fin. 1. part. cap. 4. num. 30. ff. de const. Princip. & alios, quàmvis in his aliqua sint controversa, sed ab illis abstineo, quia extra intentum, & quia in eis militat diversa & specialis ratio.

300.

16. Excipitur etiam privilegium ad absolvendum ab excommunicatione, ut diximus. Hæc enim cum possint absenti, & invito conferri, prodest ante acceptationem, & cognitionem, ut docet D. Thomas in 4. distinct. 18. qu.

ult. art. 5. quem sequuntur omnes communitor.

17. Addunt aliqui, quòd non solum hæc privilegia concessa ad petitionem procuratoris privilegiati, habent effectum statim, ac per Procuratorem, seu Nuntium ad id destinatum acceptantur, verum à die concessionis Pontificis, ante acceptationem Procuratoris; quia ex tunc censentur à privilegiato acceptata, ex vi petitionis privilegii factæ à Procuratore, nomine ipsius privilegiandi. Imò acceptatio tunc videtur antecedenter facta ex vi petitionis, quasi sub conditione, si Pontifex concedat: Ergo nulla superest necessitas notitiæ concessionis in Nuntio, vel Procuratore ad effectum privilegii, cum solum propter acceptationem desideretur, & jam facta supponatur à proprietario, & cum ex alia parte voluntas Principis concedentis adsit, nihil potest obstare, quominus sit efficax, & suum effectum assequatur, non secus ac quando privilegium conceditur absenti per epistolam ipsius petentis, sine Procuratore, in quo casu tale privilegium habet effectum à die concessionis, & non requiritur nova acceptatio, vel notitia concessionis à privilegiato, quia tunc censetur ab ipso acceptatum antecedenter, ex vi ejusdem epistolæ. Sic docent Silvester, verb. Privileg. quæst. ult. Rosell. verb. Indulgentia, num. 8. Tabiena, qu. 10. Layman lib. 1. tract. 4. cap. 23. num. 10. & alii. Quæ sententia etiam habet verum, quàmvis privilegium concedatur à Papa cum clausula: *motu proprio*, & intercedat supplicatio privilegiandi, quia hæc clausula non

301.

semper excludit diligentiam petentis. Stat enim optime, quò concessio sit *motu proprio*, & quòd fiat ad petitionem partis, videlicet, quando Pontifex non fuit motus ad concedendum, principaliter ex petitione; licet excitatus sit ab illa: motus tamen à sua voluntate propter rationes sibi notas, ut docent communiter Juristæ, & cum ad intentum, sufficiat petitio per epistolam ad acceptationem, sive concessio sit *ex motu proprio*, sive non; assertio hæc erit verissima, quia semper intervenit acceptatio, ex parte privilegiandi, & voluntas concedendi ex parte Pontificis. Unde cum primum Summus Pontifex petitioni annuit, licet litteræ expeditæ non sint, privilegium concessum censetur, exceptis provisionibus beneficiorum, de quibus jure novo Pontificio, aliter statutum est, ut videri potest apud Azor, Tom. 1. lib. 5. cap. 2. quæst. 5. & alios.

302. 18. Similiter voluntas acceptandi sufficit, quòd sit virtualis, si privilegium detur per modum legis alicui Communitati, & sit intimatum illi, licet particularis aliquis id ignoret, quia illa notitia, & acceptatio publica Communitatis, est cognitio, & acceptatio virtualis singulorum de Communitate: nam eo ipso, quòd per totam Communitatem non est renunciatum privilegio, acceptant omnes. Ratio est, quia privilegium datum per modum legis, per se primò ipsi Communitati conceditur, quia lex pro aliqua Communitate ferri debet, alioquin non erit magis lex, quàm qualibet privata ordinatio. Unde si per accidens contingat, quòd aliqua privata persona illius Commu-

nitatis ignoret illud, ut sæpè contingere potest in Religiosis, tunc ignorantia non impedit effectum privilegii; etiam in quolibet particulari, quia jam illud est cognitum, & acceptatum à corpore Communitatis, ubi virtualiter includuntur singuli de Communitate.

19. Ex quo optime infert Suarez 303. lib. 8. de leg. cap. 25. num. 16. cum aliis validam esse absolutionem à casibus Pontifici reservatis, datam à Religioso habente facultatem absolvendi ab eis, vigore privilegii suæ Religionis concessi, quamvis ipse id privilegium ignoret, quia virtualiter habet notitiam illius, ex eo quòd certè præsumitur habere voluntatem generalem gaudendi & utendi privilegiis suæ Religionis; ignorantia autem illa, qua laborat, est error privatus, & concomitans, qui non excludit privilegium, nec generalem intentionem gaudendi privilegio, Suarez sequitur Merola, num. 94.

20. Quæ doctrina non solum est vera, quando privilegium conceditur alicui Communitati, sed etiam, quando conceditur aliquibus personis ratione officii, esto tales personæ verè Communitatem, aut Collegium non constituent, ut si concedatur Consiliariis Principis, vel Gubernatoribus talis loci; & idem est, quando conceditur particulari personæ ratione officii, ut notat Mandos. Tract. de privileg. ad instar. lib. 2. gloss. 7. in fine, & sic fuit resolutum in Rota Romana teste Cardinale Puteo decis. 21. lib. 2. quòd privilegium concessum Referendariis, competit eis, etiam si ignorent privilegia. Et cum objectum fuisset, quòd privilegium non faver, ni-

si à die scientiæ; responsum fuit. quòd illud procedit, quando privilegium datur alicui personæ privata ratione sui; secus quando datur ratione officii: nam conceditur pro omnibus successoribus in officio, & acceptando officium, & universaliter acceptat illud cum omnibus oneribus & honoribus illi annexis; sic Merola *cap. 6. num. 94. & 95.*

305. 21. Non obstat communis regula Juristarum, videlicet: *quandiu quis ignorat jurisdictionem se habere, non valet quod agit.* Nam responderet Suarez *ubi supr. num. 17.* quem sequitur Merola *num. 96.* regulam illam solum habere locum in jurisdictione contentiosa, non autem in jurisdictione voluntaria, ad quam absolutio à censuris, vel à peccatis pertinet.

306. 22. Aliqui prætendunt præfatam doctrinam de absoluteione à reservatis solum habere locum quando Religiosus absolvens ignoraret privilegium, & etiam ignorat casum esse reservatum; secus verò si sciat casum esse reservatum, & ignorat privilegium; in hoc enim casu affirmant esse invalidam absoluteionem, ex eo quòd tunc non potest verè habere intentionem absolvendi, cum certò sciat se non posse absolvere. Ita sentit Suarez, & sentire tenentur illi, qui affirmant non esse validum matrimonium, quando contrahentes falsò existimant subesse impedimentum dirimens, quos refert Sanchez statim citandus.

23. Sed probabilius est in utroque casu absoluteionem esse validam, dummodò absolvens intendat, quantum est ex se, absolvere, eodem modo, ac si potestatem haberet, vel secundum omne quod potest. Sicut validus est baptismus, si quis baptizaret aliquem, quem falsò putat fuisse antea baptizatum, si dum abluit, intendit, quantum est ex se, baptizare, ac si ille baptizatus non esset. Similiter hæreticus, qui credit baptismum esse irritorium, & nihil valere, verè baptizaret, si intenderet facere quod potest & facit Ecclesia, ut omnes concedunt. Si ergo cum errore valoris baptismi est compossibilis intentio baptizandi, cur non erit idem dicendum in nostro casu de Religioso absolvente cum ignorantia, & privilegii, & reservationis censura, seu peccati, si intendit facere totum quod potest, ut regulariter debet præsumi; sic tenet Merola *num. 98.* & tenentur admittere omnes, qui affirmant validum esse matrimonium, quando contrahentes intendunt quantum est ex se contrahere, licet falsò putent subesse impedimentum dirimens, hi sunt Sanchez *lib. 2. de matrim. disp. 33. num. 2.* & alii ab ipso relati.

24. Ad fundamenta adducta in contrarium, *num. 8.* ex Suar. patet ex dictis, negatur enim in tali casu matrimonium esse non solum illicitum, sed etiam invalidum, cum ex fundamentis adductis constat esse validum, si dispensatio jam erat concessa procuratori, quamvis ignoraretur à contrahente.

307.

308.

S E C T I O VIII.

An privilegium aliquando obliget privilegiatum, ut eo utatur?

309. 1. **N**on ad eam certa est pars negativa, ut aliquibus fortasse videbitur ex communi axiomate, quod nemo tenetur uti privilegio sibi concessio, desumpto ex regula juris in 6. quæ in gratiam alicujus concessa sunt, non debent in ejus damnum retorqueri, alioquin gratia onerosa fieret, & libera facultas in obligationem vertetur.

310. 2. Sed dicendum est, quod sunt multi casus, in quibus privilegiatus tenetur uti privilegio, & hoc sub culpa gravi. *Primò*, quando quis non potest renuntiare privilegio suo, ut patet in privilegio Canonis, & fori, concessio Clericis, & aliis similibus Religionibus concessis, quibus particulares nequeunt renuntiare, ut docent communiter Doctores, & ostendimus suo loco. Unde si occurrat casus, in quo vel cedendum sit privilegio, vel illo utendum, ut sæpè contingere potest, obligabitur Clericus uti privilegio, & nec validè, nec licitè potest consentire, ut contra illud operetur, & hoc nihil aliud est, quàm obligare ad observantiam, & usum privilegii.

Ratio est, quia hujusmodi privilegia sunt concessa, *Primò* ac principaliter, in bonum commune ac publicum, cui persona privata renuntiare non potest, *Cap. Si diligenti, de foro competent. & l. Jus publicum, ff. de pact. & idem dicendum de privilegio concessio in priva-*

tum commodum unius personæ, si respiciat etiam per se commodum alterius, & unum ab altero non sit separabile; tunc non poterit unus eorum renuntiare juri suo sine consensu alterius. Sit exemplum: uxor, cui conceditur privilegium, ne obligetur fidejussione, non potest illi renuntiare, saltem sine consensu viri. Nec filius familias potest renuntiare privilegio, quo liberatur ab obligatione solvendi mutuo accepta, sine licentia patris. Quia ista privilegia per se etiam respiciunt commodum mariti & patris, ut multis allegatis docet Azor, *Tom. 1. lib. 5. cap. 22. qu. 10. Salas de leg. disp. 17. sect. 2. num. 25. Suarez lib. 8. de leg. cap. 6. num. 4.* & est communis. Dixi, quando *per se respicit commodum alterius*, quia si respicit per accidens, & quasi accessoriè, ut patet in privilegio concessio alicui audiendi Missam, & alia divina Officia tempore interdicti, licet tale privilegium cedat etiam in commodum & utilitatem famulorum, qui eum comitari solent, cum hoc sit accessorium, Dominus solus potest renuntiare privilegio; & idem est de privilegio concessio Religioni, quod interdum communicatur familiaribus illis.

3. *Secundò*, quoties per privilegium fit actus licitus, qui antea non erat, vel tollitur obligatio, quæ antea erat, nam tunc superveniente aliâ lege præcipiente talem actum, poterit quis obligari ad actum per privilegium concessum. Sit exemplum in conjugate habente votum castitatis; iste tenetur reddere alteri conjugati petenti, ut communiter docent Theologi, nihilominus si petens adulter fuerit, uxor habens votum

non

311.

non tenebitur reddere, & consequenter obligatur non reddere, sed votum servare. Quia licet, in casu adulterii, sit privilegium innocentis, ut non teneatur reddere adultero petenti, posito hoc privilegio, fit licita observatio voti castitatis, & ideo obligat præceptum servandi votum, sic Silvester, *verb. Matrimonium, 7. quest. 5. dict. 6.* Sanch. *lib. 9. de matrim. disp. 6. num. 14.* Suar. *lib. 8. de leg. cap. 23. num. 8.* & alii.

312. 4. Ex quo infertur, quod si incarceratus haberet privilegium, ut in diebus festivis posset liberè exire è carceribus, tenetur uti hoc privilegio, & consequenter obligatur ad audiendam Missam, licet hoc non videatur omninò certum propter dicenda infra.

313. 5. Tertio, quando usus privilegii esset necessarius ad evadendam mortem, vitandum grave scandalum, aut notabile damnum proprium, vel proximi; teneretur privilegiatus uti privilegio, ut si aliquà lege statueretur sub pœna amissionis vitæ, honoris, vel bonorum, ne quis a Regno extrahat frumentum, equos, vel quid simile: si contingat aliquem talia extrahere virtute privilegii sibi à Principe concessi, & capiatur à ministris justitiæ hoc privilegium ignorantibus, tenetur in conscientia allegare privilegium ad mortem evadendam.

314. 6. Circa habentem privilegium audiendi Missam tempore interdicti, est dubium inter Doctores, an teneatur uti privilegio, & Missam audire?

7. Multi & graves Doctores negant, Petr. de Ledesma in *summ. p. 1.*

tract. de Eucharist. cap. 27. Avila de censur. *parr. 5. disp. 4. sect. 2. dub. 6.* Llamas in *summ. part. 3. cap. 5. §. 12.* Marius Alterius de censur. *tom. 2. dis. 2. de interd. cap. 3. in fin.* Coninch. de Sacram. *disp. 17. num. 28.* & alii multi apud ipsos, & idem dicunt de infirmo habente oratorium domi. Alii multi affirmant, Sotus in *4. distinct. 13. q. 2. art. 1. circa finem.* Suar. *lib. 8. de leg. cap. 23. num. 7.* Nugn. de Sacram. *lib. 9. de matrim. disp. 6. num. 14.* Sanch. in *select. disp. 15. num. 2.* Bonac. de cens. *disp. 5. punct. 4. in 2.* & alii; utraque sententia est satis probabilis, quia fulcitur sufficiente auctoritate, & fundamentis videndis in Authoribus relatis.

8. Verùm aliqui ponunt differentiam in casu incarcerati, & in impedito ob infirmitatem habente Oratorium domi, & respectu habentis privilegium domi, & respectu habentis privilegium tempore interdicti: & obligant primum, non verò secundum, nam impedimentum carceris, & infirmitatis est impedimentum ipsius personæ, quo sublato, seu cessante, currit obligatio tali personæ audiendi Missam. At verò impedimentum interdicti est impedimentum juris ob bonum commune, & privilegiatus potest se cum tali jure conformare, & non uti privilegio. Ita videtur sentire Avila ubi supra *num. 54.* & tenet ut probabile Merola *disp. 6. cap. 6. disp. 2. n. 69.*

9. Aliud dubium occurrit hic examinandum: An habens privilegium absolvendi à casibus, vel censuris reservatis, teneatur uti privilegio, & ita absolvere a casu reservato pœnitentem, cujus confessionem audivit, vel possit

possit illum remittere ad Superiorem cui casus reservatus est? Enriq. lib. 7. de indulg. cap. 28. num. 2. & in Commentario litterâ 1. existimat, quod ad absolutionem à censura reservata, non teneri confessorem uti privilegio, sed posse remittere pœnitentem ad Superiorem, Secus verò quod ad absolutionem à peccatis, aliàs enim obligaret pœnitentem iterum eadem peccata confiteri, semel ipsi confessario, & iterum Superiori, quod absurdum videtur, & nimis onerosum. In censura autem hoc non currit, quia poterit absolvi ab ea à Superiore extra confessionem.

317. 10. Hæc tamen differentia minime placet, quia plus ex illa oneratur pœnitens, quam si iterum obligaretur confiteri peccatum, ob quod censura posita est. Quàmvis enim Superior possit absolvere à censura extra Sacramentum pœnitentiæ, sed nemo abolveret ab illa, sine cognitione qualitatis censuræ, ne cæco modo operetur in re gravi, ac per consequens sine notitia peccati, ob quod est censura imposita: obligaretur ergo pœnitens manifestare iterum suum peccatum Superiori extra confessionem. Et quis non videat hoc durius esse, quàm iterum manifestare in confessione. Ergo si hoc reputat absurdum Enriquez, magis absurdum debet illud reputare. Unde in utroque casu, vel dicendum, posse confessorem non uti privilegio, & remittere pœnitentem, ut aliqui tenent probabiliter: vel quod in utroque eventu teneatur illo uti, auditâ confessione, ut alii volunt, quod probabilius iudico, regulariter loquendo; quia non potest renuntiare suo privilegio, cum gravi præjudicio

terti, ut tenet Panormit. in Cap. si de terra, de privileg. dixi regulariter, quia si iusta & rationalis causa adsit, poterit confessarius non uti privilegio, & ita non absolvere ab his casibus & censuris reservatis, sed remittere ad Superiorem, v. g. si pœnitens sæpè in eadem peccata reservata incidere soleat, vel alia simili de causa, quia tunc non proprie dicitur renuntiare, seu non uti privilegio in præjudicium pœnitentis, sed potius in favorem animæ ipsius, ut in futurum cautior sit in committendis talibus peccatis. Quod verò tunc pœnitens obligetur ad confitendum, seu manifestandum bis eadem peccata, est per accidens, & provenit non ex culpa Confessarii, qui prudenter, & ut spiritualis medicus animarum se gerit, sed ex culpa ipsius pœnitentis constituentis se voluntariè in tali necessitate; ita Angelus, verb. Conf. 3. num. 28. in fin. Rodrig. in explicatione Bullæ Cruciatæ, §. 9. num. 142. & in additione ad eundem numerum, Merola, & alii.

SECTIO IX.

An leges revocantes privilegia dependant ab acceptance privilegiorum?

1. **D**ifficultas hæc coincidit cum illa communi in materia de legibus: An lex sufficienter promulgata, & nota subditis dependeat ab acceptance illorum? Et quidem loquendo de legibus civilibus multi probabiliter affirmant, & multi negant apud Suar. Salas & alios. Circa leges Ecclesiasticas, seu Pontificias, non desunt graves Autho-

318.

rhores, qui partem affirmativam sequantur, non quia sentiant potestatem condendi leges in Pontifice provenire à Fidelibus, ut benè notat Azor infra citandus. Certum enim est provenire immediatè à Christo Domino; sed quia, ut ait Apostolus 2. Corinth. 13. hujusmodi potestas data est à Christo Domino, non in destructionem, sed in ædificationem; sine consensu autem, seu acceptatione subditorum, lex inutilis redditur, & periculosa majoris nocumenu, ac proinde non in ædificationem, sed in destructionem cedit, & ideo præsumendum est rationabiliter Pontifices non alio modo velle obligare per suas leges; licet potestatem absolutam habeant, & sic sentiunt quod leges etiam Pontificiæ ferantur sub hac tacita conditione, si à subditis acceptentur; ita tenent expresse Joan. Major in 4. distinct. 14. §. contra secundam conclus. Valentia Tom. 2. d. sp. 7. quest. 5. quaestiuicula 4. dicens esse communem Juristarum, & Theologorum, adducit pro se Navarr. in manual. cap. 23 num 41. & Conf. 1. de const. quest. 5. addit. 2. & certè id videtur sentire, quia absolutè loquitur de omnibus legibus, & quando aliquid vult excipere de Canonicis legibus se explicat, & num. 62. loquendo absolutè ait, quod sicut lex in nihilo recepta, ad nihil obligat, ut paulo ante dictum est, & citat se ad dict. num. 41. relatum: Et ita lex in una sola parte recepta, quoad illam solam obligat, quò fit, ut aliquæ leges obligent ad suam dispositionem principalem, & non quò ad pœnam, quia quòdam illam sunt receptæ, & non quòdam hanc; & aliquæ quòdam unam partem pœnæ, & non quòdam

aliam. Adducit ipse Navarr. exempla in legibus Pontificijs, & concludit dicendo, quod aliqua lex etiam Ecclesiastica ligat quòdam pœnam exteriorem, & non quòdam interiorem, licet ejus lator utramque ponere intendisset, si acceptata non est, nisi quòdam pœnam exteriorem: Sentit ergo manifestè Navarr. quod etiam in legibus Ecclesiasticis obligatio in praxi, pendeat ab acceptatione majoris partis populi, seu Provinciae, in qua sufficienter promulgata, & nota est, juxta dicta supra. Eum sequuntur, præter citatos, Bonac. dis. 1. de leg. quest. 1. punct. 4. n. 27. Filiucius tract. 21. cap. 11. quest. 11. n. 429. Salas, & Reginaldus, citati à Bonacina.

2. Eandem sententiam sequitur P. Layman lib. 1. tract. 4. cap. 3. de leg. num. 2. §. Conclusio verò, sed diverso modo eam explicat. Ait enim, quod licet lex, tum Pontificia, tum imperatoria substantiam suam, & intrinsecam vim, subditos obligandi, promulgatione acquirit, accidentaliter tamen perficitur, & confirmatur per populi acceptationem, & usum, & hæc proculdubio fuit mens Gratiani dist. 4. ubi, ut multi volunt, sequentia verba Divi Augustini adducit: *Leges instituuntur, cum promulgantur, firmantur, cum moribus utentium comprobantur.* Ecce quomodo ait, leges promulgatione institui, ac condi, firmari verò, perfectionemque acquirere (ut nimirum omnes & singulos è Communitate, totamque posteritatem constringant) posteaquam à majori parte populi acceptatæ, & usu comprobatæ fuerint. Hæc Layman. & num. 4. resolvit, quod si lex, sive Pontificia, sive Imperialis, legitime promulgata à ma-

319.

Q

joni

jori parte populi, prætextu rationabilis causæ non recipiatur, currit contra eam præscriptio, etiam ignorante legislatore. Ex quibus inferit, quod potest lex esse recepta non solum quoad aliquam sui partem, vel in aliquo loco, ut dixit Navarr. cum alijs, sed etiam, quoad aliquod genus personarum, & non quoad aliud, ut si soli Clerici, & non Laici, vel soli Regulares, non autem Sæculares legem acceptaverint, & servant, in quo casu juris regula tenet, *quod utile per inutile non vitiatur.*

320.

3. Sed P. Azor lib. 5. *inst. moral. Tom. 1. cap. 4.* absolute docet; & late probat legem Canonicam sicut Imperialem sine acceptatione non ligare subditos. Quia jure, etiam Canonico constitutum est, ut leges Ecclesiæ vim non habeant, nisi fuerint usu receptæ, ut tradunt Gratian. *supra*, & ibi Archidiaconus, Dominicus, Præpositus, & Turrecremata, & *cap. de trequa, & pace*, Innocent. Hostiensis, & Joannes Andreas, & *cap. ult. de consuetud.* dicitur tolli leges consuetudine rationabili, & præscripta. Sicut ergo possunt abrogari leges semel receptæ, per consuetudinem contrariam, multò magis possunt impediri, ne obligent à principio, cum ante acceptationem minorem firmitatem habeant, neque quoad hoc considerabilis differentia invenitur, ut bene notat Suarez *infra* referendus, *num. 9.* cum alijs, & hanc dicit Azor esse communissimam sententiam Doctorum, & sic sentiunt *supra* relati.

321.

4. Denique P. Suarez lib. 4. *de leg. cap. 16.* per totam de hac difficultate agens, *n. 4.* resolvit dicendo: Supposita

legis Canonice publicatione, & notitia requisita, per se loquendo oriri ex illa in subditos obligationem acceptandi eam; ita ut non careat culpa, qui incipiunt illam non observare, & assertio est clara, quando lex non solum est justa, sed etiam moderata, & facilis observantia. Quia tunc potestas non deest, & voluntas contraria nullà rationabili conjecturâ præsumi potest. Addendum verò est etiam in legibus difficilioribus, & durioribus si in rigore justæ sint idem esse servandum, ut declarat Corduba in *questionibus lib. 4. quest. 6. ex Cap. in memoriam 19. distinct. ibi: Licet vix ferendum ab illa Sancta Sede imponatur jugum, tamen feramus, & pià devotione toleremus.* Quod cenfeo ait Suarez verum per se, & ex vi potestatis Canonice, quæ major est, quàm civilis. Oportet autem, ut etiam de voluntate factis constet; tum ex verbis legis, & modo præcipiendi, tum etiam ex alijs indicijs, & circumstantijs legis. Addo etiam oportere, ut verosimile sit legislatorem non ignorare specialem difficultatem pro tali loco, vel tempore, aut alià occasione. Nam si probabiliter credatur hæc ignorasse, credi etiam potest noluisse cum tanto rigore obligare.

5. Et postquam *num. 6.* admittit 322. Suar. supplicationem in legibus difficultibus, & quæ videntur minus convenientes pro aliqua, vel aliquibus Provincijs, *num. 7.* ait: Quod eò ipso quod lex universaliter fertur, facile fieri potest, ut non congruat moribus, aut dispositionibus gentium omnium, pro quibus fertur, & maximè contingere potest in legi-

legibus Canonicis, & Pontificijs, quæ pro universa Ecclesia dantur. Nam Ecclesia compeditur varia Regna, & Provincias habentes varios usus, & modos vivendi. Unde licet talis lex regulariter loquendo, non sit disconveniens, vel nimis dura pro tota Ecclesia & ideo respectu ipsius non habet locum supplicatio, nihilominus in uno loco, vel alio Regno, aut Provincia, potest esse nimis difficilis, pro moribus ejus, quos non solent Pontifices, velle mutare, nisi id exprimant, sed potius conservare, juxta *Cap. certificari, de sepult.* In tali ergo casu ratio postulat, ut liceat supplicare Pontifici, quia scientia ejus universalis non potest semper extendi ad hæc particularia, & hoc ipsum est à Pontificibus jure statutum, *Cap. 1. de const. in 6.* ex quo videtur colligi absque alia supplicatione ad Pontificem, ipsam legem ex vi illius juris, ipso facto non obligare in simili casu. Sed quia fieri potest, ut casus non sit ita clarus, & certus, quin sit necessaria declaratio Pontificis, ut de ipsius voluntate constet, in tali ergo casu, licita erit supplicatio, & juri consentanea, neque hoc est appellare à lege, ut vult Vazquez, sed supplicare, quod valde diversum est, & licitum, quidquid dicant ipse Vazquez & alij, si adsit rationalis causa, ut communiter sentiunt Doctores, & praxis docet; hæc Suarez *loco citato* satis prudenter, & piè.

323. 6. Cujus doctrina mihi videtur parum, aut nihil pro praxi distare à nuper relata ab Authoribus hujus ultimæ sententiæ. Ipsi enim non negant, nec negare possunt, quod si lex sit justa, & conveniens debeat acceptari. Nam omnes

admittunt causam rationabilem, ad non acceptandum, & supplicandum. Ergo si non adest causa rationalis, acceptare tenentur, nec possunt ad libitum respuere. Si verò clarè non sit conveniens, datur locus non acceptandi ex ipso jure, ut ait Suarez sine alia supplicatione. Si verò, casus sit dubius admittitur supplicatio ad Pontificem, & ut dicemus, dum non responderet Pontifex supplicationi, manet obligatio legis suspensa; ergo pro praxi ferè idem videntur sentire omnes Authores hujus sententiæ, & sic ut verior amplectenda, est, juxta resolutionem in dubiis, & notis sequentibus exprimendam.

7. Notandum igitur est *primò*, non 324. usum legis vocare Doctores dissuetudinem illius, non tamen quemlibet non usum, sed quando casus observationis legis se offert, & tamen à principio liberè, & voluntariè non servatur à tota, vel majori parte Communitatis: nam quandiu casus observationis legis non occurrit, non censetur dissuetudo per non usum ad præscribendum contra legem; etiam si per centum, vel mille annos lex non servetur; quia talis non usus cum simpliciter in negatione consistat, nihil contra obligationem legis potest inducere. Recolantur quæ diximus *supra* de amissione privilegiorum per non usum, & in hoc sensu verissimum est dictum Joannis Andreæ, Felini, & aliorum, videlicet legem non tolli per non usum, id est, per non usum nihil continentem contra legem, qualis est merè negativus, ut rectè notavit Navarr. *cons. 1. de Const. quest. 6. num. 25.* quem alij sequuntur, & ego.

Q 2

8. 5c-

325.

8. *Secundò* notandum est, *dissuetudinem*, & *consuetudinem* legi contrariam, differre inter se in hoc, quod *consuetudo* contraria legi præscribit contra legem jam acceptatam, & observatam; sed *dissuetudo* præscribit contra legem per non usum, seu per non observantiam illius à principio non receptam, & quia majorem firmitatem habet lex jam acceptata, & observata, quam illa, quæ nondum acceptata est, optimè colligunt Doctores minus temporis requiri ad præscribendum contra legem per dissuetudinem, quam per consuetudinem contrariam. Legendus de his nost. Andreas à Matre Dei Tom. 3. Theolog. Moral. Tract. 11. cap. 6. per totum.

326.

9. In designatione autem dicti temporis divisi sunt Authores, non enim desunt, qui sentiant nullum tempus determinatum requiri, ut per dissuetudinem lex abrogetur, quia nullum jus tale tempus determinat. Ideo dicunt sufficere aliquos actus contrarios ad arbitrium prudentis; ita Enriquez Tract. de Synod. art. 2. num. 63. cum Felin. Cap. de tregua, & pace, §. leges, num. 13. & alijs, sive legislator sciat non usum, sive non. Quam sententiam probabilem judicat Suarez ubi *infra* num. 11. Merola *disp.* 4. *cap.* 4. num. 282. & sic in hac opinione non requiritur certum tempus, sed solùm repugnantia per actus contrarios, in numero sufficienti arbitrio prudentum. Adest enim virtualis voluntas Principis nolentis obligare contra mores loci cum tali repugnantia.

327.

10. Nihilominus Azor. *lib.* 5. *cap.* 4. *quest.* 6. Suarez *lib.* 4. *de leg.* *cap.* 16. num. 12. Bonac. *disp.* 1. *de leg.* *quest.* 1. *punct.* 4.

num. 47. putant sufficere duos, vel tres actus contra legem sciente Principe, & non repugnante, seu non puniente, cum possit, quia hoc ipso, quod scit legislator dissuetudinem sive non usum, nec contradicit, nec punit cum possit, videtur legem abrogare, ut tradunt Panormit. & alij, & idem dicunt de scientia ministrorum Principis: At quando legislator ignorat dissuetudinem, sive non usum, seu non observantiam legis, requiritur decennium continuatum. In hoc enim differunt *consuetudo*, & *dissuetudo*: nam ut consuetudo præscribat contra legem jam receptam, requirit longius tempus, quia semel recepta, est magis fortificata, & in tota sua vi completa, & sic pro derogatione illius per contrariam consuetudinem assignant Doctores communiter tempus 40. annorum. Dissuetudo verò cum versetur circa legem nondum receptam, neque in tota sua vi completam, non indiget tanto tempore, sed sufficit tempus decem annorum sine intervallo, quia hoc in jure reputatur longum tempus, ut docent Suarez, & alij. Si verò intra decennium interrumpatur dissuetudo per acceptionem, & usum legis à majori parte populi, jam dissuetudo non haberet locum; sic Doctores *supra* relati cum Suarez, & Navarr. *Cons.* 1. *de const.* *quest.* 7. quibus libenter adhareo.

11. Dubitabis autem *Primò*, quid si legislator semper, & contradicit dissuetudini, & curet ut lex acceptetur, & usu recipiatur? Respondetur, quod legislator intra decennium habet jus, & potestatem adigendi pœnis, etiam constitutis in lege, populum ad servandam legem

328.

legem sufficienter promulgatam, nec opus est intra id tempus, ut legem de novo constituat, etiam si non fuerit recepta, quia cum non sit ante decennium per dissuetudinem sublata, sufficit, si Princeps imperet populo, ne contra eam faciat. Si tamen non usus, sive dissuetudo continueretur per decennium, lex amplius non valet, etiam reluctante Principe, nec iure potest Princeps, sive secularis, sive Ecclesiasticus punire cives non implentes legem, nisi legem redintegret, ac renovet eam iterum publicando; sic Azor. *ubi supr.* cum alijs. Ex quo fit, quod dissuetudo intra decennium habet vim impediendi, ne promulgata lex incipiat valere, tamen intra illud non abrogat legem; post decennium verò continuata abrogata manet. Sic relati Auctores, & bene cum Navarr. *ubi supra.*

329. 12. Ratio hujus doctrinae est, quia ut diximus lex, sive civilis, sive Pontificia, semper fertur sub hac tacita conditione, si acceptetur à populo, & ideo sive adsit scientia Principis, sive non, dissuetudo operatur effectus relatos.

330. 13. Dubitabis *secundò*, quando lex censeri debeat non usu recepta? Respondetur, quando vel tota Respublica, vel ejus pars major agit contra legem, sed quia multae leges civiles, & Pontificiae à majori parte Provinciarum, & Populorum usu receptae sunt, in alijs autem Provincijs non sunt acceptatae, ibi vim non habent, ut constat in multis legibus Canonicis, quae servantur in Italia, & Hispania, & tamen in Germania, Polonia, vel Gallia non observantur, nec obligant, quia ibi non sunt usu receptae. Patet hoc in Tridentino, Bul-

la Coenae Domini, & alijs, quae in Gallia nullus sunt firmamenti, & auctoritatis; requiritur ergo ut acceptentur à majori parte cujuslibet civitatis, & loci, seu Communitatis, pro quibus lex fertur, ut diximus *supra* ex Layman. *lib. 1. tract. 4. cap. 3. num. 5.*

14. Dubitabis *tertiò*, an si contingat legem non servari ex ignorantia alicujus Populi, nescientis promulgationem ejus, hoc sufficiat, ut post decennium desinat obligare, seu abrogata maneat in illo loco? Navarr. *ubi supra* *quest. 7. n. 35.* Azor. *Tom. 1. lib. 5. cap. 5. quest. 1.* Reginald. *lib. 13. num. 164.* Salas *de leg. disp. 13. sect. 2. num. 11.* Bonac. *disp. 1. quest. 1. punct. 4. num. 28.* affirmant in tali casu legem manere abrogatam, & sine vi. Quia ratio ob quam lex non servata desinit obligare, non est scientia, & voluntas quasi formalis non observandi legem; nam haec potius posset impedire dissuetudinem, quia non est digna tali indulgentia: Sed ratio est, mos ipse, seu consuetudo ipsa populi, seu quasi praescriptio. Idem sentit Chochier. *de jurisd. ordin. in exempt. p. 1. q. 50. n. 14.*

15. Sed melius cum Suarez, & Merola dicendum est, quod in tali casu dissuetudo cum ignorantia, non abrogat legem, sed suspendit ejus obligationem propter ignorantiam. Quapropter, si postea tollatur ignorantia, manebit lex respectu talis populi in eo statu in quo esset, si tunc fuisset primò edita, & promulgata, & ideo tunc incipit obligare si acceptetur, sin minus currit doctrina tradita, & tradenda. Ratio est, quia consuetudo non praescribit contra legem, si lex ignoretur, requiritur enim cognitio legis, ut actus contra illam sint

voluntarij, aliàs nihil facient contra legem, ut tenet communis sententia: Nam actus agentium ultra eorum intentionem non operantur, *l. non omnis, ff. de reb. cred. & Cap. fin. de prabend.* unde quamvis legem ignorantes transgrediantur materialiter, non propter hoc intendunt eam tollere, cum voluntas non feratur in incognitum. Ergo quoad hoc pari passu philosophandum est in dissuerudine, ex quo fundamento evanescit adductum à contraria sententia.

333

16. Dubitabis *quarid*, quinam peccent non acceptando legem? Respondetur distinguendo, si non statim acceptetur, sed interponatur supplicatio ad Principem, sive ex eo, quod sit nimis dura, & difficilis observantia, vel ex alia rationabili causa, nulli peccant legem non observando, quia per supplicationem, cum sufficiente ratione obligatio legis manet suspensa, quoad usque legislator respondeat. Quæ supplicatio debet fieri, vel ab Episcopo, vel à Communitate, seu aliquo nomine illius, ut solet fieri à Regibus, de quo plura sunt exempla, sic sentiunt Salas *de leg. disp. 18. sect. 4. num. 21. Salon. 2. Tom. de just. tract. de cens. art. 4. disp. 4. conclus. ult. Villalob. Tom. 1. sum. tract. 2. dub. 16. num. 6. Malder. 1. 2. q. 90. art. 3. dub. 2. Bonac. de leg. quæst. 1. disp. 1. punct. 4. num. 41. Diana Tom. 1. tract. 11. resol. 6.* Probat. ex *Cap. si quando, de rescript.* ubi Pontifex declarat, licitum esse non exequi rescriptum ejus, donec ipse plenius informetur, quando vera, & rationabilis causa intercedit, & videtur fundari in jure naturali, & sic debere præ-

sumi de voluntate, & benignitate Pontificis, quidquid in contrarium dicant Vazquez 1. 2. *disp. 156. cap. 5. Suar. Castro Palao, & alij* relati à Diana.

334

17. Si verò legislator audità supplicatione, non respondeat, censetur legem revocatam manere, sic tenet Castro Palao *part. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 13. num. 15. & nost. Stephanus à S. Paulo, Tractatu 2. Theolog. moralis disput. 1. dub. 3. num. 16.* qui pro eadem sententia adducit nostrum Urbanum, animadvertendam huic rei limitationem adhibentem, quia tenetur Princeps legi insistere, & subditos ad illius observationem cogere, si animum habeat obligandi. Cum igitur nihil horum faciat, censetur petitioni annuere. Constat ex Doctrina Salas, & Bonac. quamvis defectum consequentiæ notet Merola in doctrina Castro Palao, de quo non curo, sed doctrinam hanc amplector.

335

18. Quando autem non fit supplicatio, si causa supplicandi sufficiens adsit prudentum arbitrio: tenent aliqui, quod lex non obligat, & currit contra eam præscriptio decem annorum, adhuc ignorante legislatore. Ita *Enric. tract. Synod. art. 2. num. 63. Felin. Cap. 1. de treg. & pact. num. 13. & alij.* Si autem non est rationabilis causa supplicandi primi, qui in majori parte populi non observant legem, peccant contra illam, usque ad tempus præscriptionis decennij, si hoc ignoret legislator, quia si sciat, & non contradicat, neque isti peccant post primam vicem, quia censetur legem revocare, tamquam difficilem, & incommodam; sic Azor. *ubi*

supra

supra, & benè, *quæst. 5.* cum Felin. Navarr. Covarr. quos sequitur Laym. *ubi supr. cap. 3. num. 3.*

336.

19. De minori verò parte populi, quando major pars non acceptat, idem videtur dicendum; sed Layman *ibidem* ait, quod si tu paratus sis legem recipere, & data occasione intra decennium, etiam observes, & alij plerique de Communitate, nempe major pars, neque recipiat, neque recepturi existimentur, per Epicheiam, excusatum te fore à legis obligatione, neque peccabis contra illam operando, etiam ante expletum tempus præscriptionis, cum ratio, & æquitas permittere non videatur, ut tu solus, vel cum alijs paucis, legem communiter non receptam, longo tempore observare debeas, præsertim cum te tunc conformare debeas sententiæ Navarr. *cap. 23. num. 41.* & *conf. 1. de const. q. 5.* Azorij *lib. 5. cap. 4.* Rodrig. *in qq. q. 46. art. 9.* & aliorum Canonistarum, quos supra retulimus, dicentium legem ante acceptationem non obligare. Cum igitur acceptatio legis debeat esse à majori parte, quæ seculum affert minorem, ex communi regula juris, dum hæc non acceptat, minor videtur excusari. Si enim minor pars tenetur sequi majorem, quando acceptat, cur non poterit se illi conformare, quandiu non acceptat, supposito quod ex acceptatione pendeat legis obligatio in illorum sententia. Quam doctrinam, & si dicti Authores absolute sequantur, tamen Layman solum illam admittit, quando adest ignorantia consuetudinis in legislatore, sed si sciat non observantiam, & contradicat, & compellat ad illam, transgressorelque puniat, tunc singuli etiam observare tenen-

tur, quamvis major pars resistat, quia ratio naturalis postulat, ut in schismate, vel dissensione, quodlibet membrum sui capitis potius, quam reliquorum membrorum ductum, atque imperium sequatur; sed hoc, & si in aliquo gravi casu verum sit, regulariter tamen oppositum est verius, esset enim nimis onerosum, & leges communes tendunt in Communitatem per se, & cum hanc constituat major pars, si ista non acceptat, minor excusatur.

337.

20. Denique dubitabis, an quando lex est sufficienter publicata dubitatur tamen ab aliquibus an sit acceptata à majori parte populi, tunc teneatur dubitans ad observantiam illius? Respondent Salas *1. 2. quæst. 21. tract. 8. disp. unica sect. 18. num. 164.* Azor. *p. 1. lib. 2. cap. 19. q. 12.* & alij, quod in tali casu non tenetur quis ad observantiam legis, maxime in odiosis, & pœnalibus. Quia perinde est, ac si esset dubium juris. Cum leges non obligent ante acceptationem. In dubio autem juris judicandum est pro libertate subditorum. Tum etiam, quia possessio stare videtur pro subditis, itam libertatem possidentibus; hæc sententia probabilis est.

338.

21. Opposita tamen est probabilior. Tum, quia possessio stat pro lege, nam pro eo stat lex, pro quo stat legis præsumptio, sed præsumptio stat pro lege jam publicata. Unde onus probandi non esse acceptatam, pertinet ad negantem, ut docent Barrol. & alij Jurista, & sic hanc partem amplectuntur, Sanchez. *lib. 1. oper. moral. cap. 10. num. 33.* Felicius *Tract. 21. cap. 4. quæst. 10. num. 164.* Bonac. *disp. 2. de pecc. punct. 8. num. 19.* & *disp. 1. de leg. quæst. 1. punct. 4. num.*

4. num. 44. Layman. Cap. 3. de leg. num. 6. & alij sentientes, hoc dubium non tam ad jus, quam ad factum pertinere.

339. 22. Ex dictis in tota hac disputatione facile colligitur, quid dicendum sit de legibus revocantibus privilegia, quæ si directè, & principaliter disponant aliquid faciendum, vel non faciendum, ut fit communiter, & ad ejus observantiam, privilegia revocantur, omnia quæ assignata manent de legibus, intelligen-

da sunt de ipsis privilegijs, quia accessorium sequitur principale. Si verò detur casus, in quo directè, & principaliter ordinetur lex ad revocanda privilegia; in merè gratiosis, erit necessaria publicatio & notitia illius, non tamen acceptatio, unde sine hac manebit extinctum privilegium, & idem est de indulgentijs, quia ista nullo modo pendent, ut revocentur ab acceptatione, sed à voluntate revocantis, ut bene notat Suar. lib. 8. de leg. cap. 40. num. 7.

DISPUTATIO SEXTA.

De Revocationibus privilegiorum, quæ in Tridentino continentur, & de clausulis, quibus in eis utitur.

SECTIO I.

De his, quæ interdiciuntur Religiosis exemptis in Concilio Tridentino cum revocatione privilegiorum.

sacris, sine approbatione Ordinarij, & licentia suorum superiorum. Hic non apponitur revocatio privilegiorum, sed credo nullum inveniri privilegium in contrarium.

340. 1. CUM ex decreto Tridentini, sess. 25, cap. 22. de reg. constet obligari Religiosos ad observantiam eorum, quæ eis in ipso Concilio ordinantur, & præcipiuntur, revocando eorum privilegia in multis casibus, opus est, ut claram eorum notitiam ipsi habeant, ne cœcutes in foveam cadant, potiora ejus ante oculos ponere intendo, notando in quolibet casu revocationem, quam includit, addendo aliquas particulares notas, alias in propria loca remittendo.

341. 2. Primò, sess. 4. in decreto de usu, & editione novorum librorum sic ait: Non liceat fratribus imprimere libros de rebus

3. Secundò, sess. 5. de reform. cap. 1. præcipitur, ut in Conventibus Regularium lectio sacrae Scripturae habeatur, ubi commodè fieri potest, accipe verba: *In Monasterijs quoque Monachorum ubi commodè fieri potest, etiam lectio sacrae Scripturae habeatur. Qua in re si Abbates negligentes fuerint, Episcopi locorum, & in hoc, ut Sedis Apostolica delegati, eos ad id opportunè remedijs compellant. In Conventibus verò aliorum Regularium, in quibus studia commodè vigere possunt, sacra Scriptura lectio habeatur. Qua lectio à Capitulis Generalibus, vel Provincialibus assignetur dignioribus Magistris: In hoc neque derogatio, neque privilegium in contrarium invenitur.*